

Πανεπιστήμιο Κύπρου
University of Cyprus

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ευρωπαϊκού Εμπορικού Δικαίου

NOM540: ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Μιχάλης Χατζηπαναγιώτης

Θέμα: «Καθυστερήσεις στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα: Επιτακτική Ανάγκη για Εισαγωγή Υποχρεωτικής Προσπάθειας για Εξωδικαστική Επίλυση Διαφορών Μέσω Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών;»

Όνοματεπώνυμο: Σίμος Σχίζας

Αριθμός Λέξεων: 16364

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ABSTRACT	4
.....	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
.....	
ΜΕΡΟΣ 1 – ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	7
.....	
1.1. Δικαίωμα σε Δίκαιη Δίκη εντός Λογικής Προθεσμίας	7
.....	
1.2. Ελλιπής δικαιοσύνη, δεν συνάδει με την Αρχή του Κράτος Δικαίου	7
.....	
1.3. Καταδίκη Κυπριακής Δημοκρατίας για Παραβίαση Θεμελιωδών Δικαιωμάτων	10
.....	
1.4. Πίνακας Αποτελεσμάτων στον Τομέα της Δικαιοσύνης	12
.....	
1.5. Πιθανοί Λόγοι Καθυστέρησης Εκδίκασης Δικαστικών Υποθέσεων	15
.....	
1.6. Έκθεση για τις Λειτουργικές Ανάγκες των Δικαστηρίων	18
.....	
1.7. Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών – Χρυσή Τομή για Μείωση των Καθυστερήσεων	20
.....	
ΜΕΡΟΣ 2 – ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
.....	
2.1. Διαμεσολάβηση	22
.....	
2.1.1. Υφιστάμενο Νομοθετικό Πλαίσιο στην Κύπρο	23
.....	
2.1.2. Πλεονεκτήματα Διαμεσολάβησης	24
.....	
2.1.3. Μειονεκτήματα Διαμεσολάβησης	30
.....	
2.1.4. Εναλλακτική Επίλυση Καταναλωτικών Διαφορών	33
.....	

2.2. Διαιτησία	36
.....	
2.2.1. Πλεονεκτήματα Διαιτησίας	37
.....	
2.2.2. Μειονεκτήματα Διαιτησίας	38
.....	
ΜΕΡΟΣ 3 – ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΓΙΑ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΜΕΣΩ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	40
.....	
3.1. Μοντέλα Υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο	40
.....	
3.2. Παράγοντες για Χαμηλό Ποσοστό Προσφυγής στη Διαμεσολάβηση στην Κύπρο	44
.....	
3.3. Δικαίωμα Πρόσβασης στα Δικαστήρια	47
.....	
3.4. Προσέγγιση ‘Opt-in’ ή ‘Opt-out’	48
.....	
3.5. Μείωση Καθυστερήσεων στο Δικαστικό Σύστημα	50
.....	
ΜΕΡΟΣ 4 – Εφαρμογή Υποχρεωτικής Προσπάθειας Εξωδικαστική Επίλυσης Διαφορών στο Κυπριακό Νομικό Σύστημα	52
.....	
4.1. Υποχρεωτική Προσφυγή στη Διαμεσολάβηση	52
.....	
4.2. Εκτελεστικότητα των Συμφωνιών Διαμεσολάβησης	58
.....	
4.3. Αποτελέσματα της Διαμεσολάβησης στο Χρόνο Παραγραφής Δικαιώματος	59
.....	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	61
.....	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63
.....	

ABSTRACT

Το διαχρονικό φαινόμενο των αδικαιολόγητων καθυστερήσεων που σημειώνονται στην εκδίκαση υποθέσεων ενώπιον των Κυπριακών Δικαστηρίων έχει καθ' επανάληψη οδηγήσει στην καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας αναφορικά με καταπάτηση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, ο γράφων επιδιώκει τον εντοπισμό της αιτίας των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα, σε προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος αυτού. Για το σκοπό αυτό, γίνεται ανασκόπηση στα αποτελέσματα έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με την ανεξαρτησία, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των Δικαστικών Συστημάτων στα Κράτη Μέλη.

Στη συνέχεια, γίνεται κριτική ανάλυση των θεσμών της Διαμεσολάβησης και της Διαιτησίας στην Κύπρο, παραθέτοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών αυτών.

Εξετάζοντας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο στην Ιταλία και την Ελλάδα, γίνεται πρόταση για την εισαγωγή υποχρέωσης ολοκλήρωσης Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης για την προσπάθεια επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών, πριν τη λήψη ένδικων μέσων. Τονίζοντας το χαμηλό κόστος που συνεπάγεται και την ευκολία εφαρμογής της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης (σε αντίθεση με άλλες προτάσεις που έχουν υποβληθεί), επεξηγείται γιατί η πρόταση αυτή είναι η πλέον κατάλληλη για τη μείωση των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα.

Τέλος, γίνεται ανάλυση της πρακτικής εφαρμογής της προτεινόμενης Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, καθώς και των απαραίτητων τροποποιήσεων στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γνωστό τοις πάσι ότι ο χρόνος εκδίκασης υποθέσεων ενώπιον δικαστηρίου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης¹. Συνεπώς, η εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος προστατεύεται ως ένα από τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, για τη διασφάλιση της Αρχής του Κράτους Δικαίου.

Ένεκα σωρείας προβλημάτων που αντιμετωπίζει το Δικαστικό Σύστημα στην Κύπρο, περιλαμβανομένου του μεγάλου αριθμού υποθέσεων που έχουν συσσωρευτεί και εκκρεμούν ακρόασης, η εκδίκαση υποθέσεων καθυστερεί δραματικά.

Με την έκδοση τελεσίδικων αποφάσεων συχνά να καθυστερεί πέραν των 10 χρόνων, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καταδικαστεί σε αριθμό προσφυγών ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (το «ΕΔΑΔ») για παράβαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και του δικαιώματος σε αποτελεσματική προσφυγή², μεταξύ άλλων.

Όπως θα εξεταστεί εκτενέστερα πιο κάτω, σύμφωνα με ετήσια έρευνα που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα της δικαιοσύνης (το «**EU Justice Scoreboard 2023**»), η Κύπρος διατηρεί από τις πιο χαμηλές θέσεις ανάμεσα στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα απονομής δικαιοσύνης, με τον μεγαλύτερο εκτιμώμενο χρόνο για τη δικαστική επίλυση υποθέσεων³.

Το χρόνιο, πλέον, πρόβλημα που αποτελεί η εκτενής καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης, έχει αναγνωριστεί και θιγεί επανειλημμένως στο παρελθόν, χωρίς όμως να έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα μέτρα ικανά να την απαλείψουν ή να την μειώσουν αισθητά.

Σε ανακοίνωση του αναφορικά με τα στατιστικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν στο EU Justice Scoreboard 2023, ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος εκφράζει την απογοήτευση του για την κατάταξη της Κύπρου και την ανησυχία του για τις καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης, οι οποίες αποτελούν *‘ορατό κίνδυνο της κατάρρευσης του συστήματος’*⁴.

¹ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (η «ΕΣΔΑ»), Άρθρο 6 (1)

² CASE OF ALTIUS INSURANCE LTD v CYPRUS, Αίτηση Αρ. 41151/20, ΕΔΑΔ (τρίτο τμήμα)

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2023, 08/06/2023

⁴ Ανακοίνωση του ΠΔΣ για τα στατιστικά αποτελέσματα που καταγράφονται στην έκθεση «The 2023 EU Justice Scoreboard» για τη δικαιοσύνη στην ΕΕ <<https://www.cyprusbarassociation.org/index.php/el/news/34348-anakoinoise-tou-pds-gia-ta-statistika-apotelesmata-pou-katagraphontai-sten-ekthese-the-2023-eu-justice-scoreboard-gia-te-dikaiosyne-sten-ee>> πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2024

Στην εν λόγω ανακοίνωσή του, ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος τονίζει ότι:

‘[...] η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης στην Κύπρο, συνιστά τροχοπέδη στη λειτουργία της οικονομίας, εμποδίζει την αναπτυξιακή πορεία του τόπου, αποστερώντας την από σημαντικές επενδύσεις.’

Η πιο πάνω θέση στηρίζεται στο γεγονός ότι οι εκτενείς καθυστερήσεις στο δικαστικό σύστημα προκαλούν έλλειψη εμπιστοσύνης, αφού αφήνουν τους διάδικους σε μια κατάσταση λίμπο και συνεχούς αναμονής μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης.

Είναι η θέση του γράφοντος ότι τα πιο πάνω προκαλούν κατ’ επέκταση αίσθημα αβεβαιότητας σε ξένους επενδυτές, αποτρέποντας την εισροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Foreign Direct Investment), απαραίτητου συστατικού για την προώθηση της προόδου και της ανάπτυξης.

Σε μία σύγχρονη πραγματικότητα όπου ο χρόνος ισούται με χρήμα, είναι υψίστης σημασίας όπως εφαρμοστούν πρακτικές λύσεις για την αισθητή μείωση (αν όχι απάλειψη) των καθυστερήσεων στο χρόνο απόδοσης δικαιοσύνης στην Κύπρο για όλους τους πιο πάνω λόγους.

Πιο κάτω θα εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η Διαμεσολάβηση, ως μορφή Εναλλακτικής Επίλυση Διαφορών, μπορεί να αποτελέσει την απάντηση στο χρόνιο πρόβλημα που ταλανίζει το Δικαστικό Σύστημα στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, θα αναλυθεί το μοντέλο της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα και στην Ιταλία. Τέλος, θα εξεταστεί το πως η εισαγωγή υποχρεωτικής προσπάθειας στο Κυπριακό Δίκαιο για εξωδικαστική επίλυση διαφορών μέσω της Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών θα μπορούσε να αποτελέσει καταλυτικό ρόλο για τη μείωση των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα.

ΜΕΡΟΣ 1 – ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1. Δικαίωμα σε Δίκαιη Δίκη εντός Λογικής Προθεσμίας

Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη εντός λογικής προθεσμίας⁵ αναγνωρίζεται ως ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Αποτελώντας μέρος της ΕΣΔΑ, προστατεύεται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ως ο ακρογωνιαίος λίθος όλων των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου της Ευρώπης⁶, μέλος του οποίου αποτελεί και η Κυπριακή Δημοκρατία από το 1961.

Το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα αναγνωρίζεται και προστατεύεται επίσης από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, το Άρθρο 30 (2) του οποίου προνοεί:

«Έκαστος, κατά την διάγνωσιν των αστικών αυτού δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ή οιασδήποτε κατ' αυτού ποινικής κατηγορίας, δικαιούται ανεπηρέαστου, δημοσίας ακροαματικής διαδικασίας εντός ευλόγου χρόνου, ενώπιον ανεξαρτήτου, αμερολήπτου και αρμοδίου δικαστηρίου ιδρυομένου διά νόμου.⁷»

(Η υπογράμμιση του γράφοντος)

Δεσμευόμενα από τις πρόνοιες της ΕΣΔΑ και του Κυπριακού Συντάγματος, τόσο οι δικαστές που στελεχώνουν τα Δικαστήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας, όσο και οι υπόλοιποι λειτουργοί της δικαιοσύνης, υποχρεούνται να διασφαλίζουν, ο καθένας από πλευράς του, την ομαλή λειτουργία των Κυπριακών Δικαστηρίων και την απονομή της δικαιοσύνης εντός ευλόγου χρόνου. Ακολουθεί, συνεπώς, ότι οι πολύχρονες καθυστερήσεις που επιδεικνύονται στην εκδίκαση υποθέσεων στην Κύπρο, συνιστούν κατάφωρη παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρόνου.

1.2. Ελλιπής δικαιοσύνη, δεν συνάδει με την Αρχή του Κράτους Δικαίου

Η Αρχή του Κράτους Δικαίου, η οποία κατοχυρώνεται από το Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, βρίσκεται στο πυρήνα των αξιών στη βάση των οποίων θεσπίστηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το άρθρο αυτό αναφέρει ότι «[η] Ένωση βασίζεται στις αξίες [...] της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας [και] του κράτους δικαίου»⁸, μεταξύ άλλων.

Η Αρχή του Κράτους Δικαίου, η οποία είναι συνυφασμένη με την έννοια της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζεται τόσο στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στα

⁵ ΕΣΔΑ, Άρθρο 6(1)

⁶ 'A Convention to protect your rights and liberties', (Συμβούλιο της Ευρώπης) <<https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention>> πρόσβαση στις 02 Μαρτίου 2024

⁷ Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Άρθρο 30 (2)

⁸ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Άρθρο 2

ίδια τα Κράτη Μέλη⁹. Οι αξίες που αναφέρει το Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ειδικά η Αρχή του Κράτους Δικαίου, αποτελούν κοινό υπόβαθρο σε όλα τα Κράτη Μέλη, οι πολίτες των οποίων αναμένουν τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο, για την διασφάλιση της εφαρμογής των θεμελιωδών αυτών αρχών.

Παραδοσιακά, η έννοια του Κράτους Δικαίου έχει υπάρξει ρευστή και δεκτική ερμηνείας¹⁰. Για λόγους ομοιομορφίας και συνέπειας του ορισμού, παρατίθεται ο ορισμός του Κράτους Δικαίου που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

«Το κράτος δικαίου περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, αρχές όπως η αρχή της νομιμότητας, που προϋποθέτει μια διαφανή, υπεύθυνη, δημοκρατική και πλουραλιστική διαδικασία για τη θέσπιση νόμων, της ασφάλειας δικαίου, που απαγορεύει την αυθαίρετη άσκηση των εκτελεστικών εξουσιών, της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας από ανεξάρτητα και αμερόληπτα δικαστήρια, του αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της διάκρισης των εξουσιών και της ισότητας έναντι του νόμου.»¹¹

(Η υπογράμμιση του γράφοντος)

Παρατηρείται ότι στο πλαίσιο της πιο πάνω ανακοίνωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμπεριλαμβάνει ρητά την αρχή της δημοκρατίας και της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στον ορισμό του Κράτους Δικαίου, για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης «ως χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης»¹².

Κάνοντας αναφορά σε υποδείξεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το «ΔΕΕ»), ο Schroeder αναγνωρίζει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη ως συστατικό στοιχείο του Κράτους Δικαίου¹³. Αντίθετα, οι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και πρόσωπα που προσφεύγουν στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα δεν μπορούν να εξασκήσουν αποτελεσματικά θεμελιώδη δικαιώματά τους. Είναι η θέση το γράφοντος ότι οι εκτενείς καθυστερήσεις που χαρακτηρίζουν την εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων και την έκδοση

⁹ Μιχάλης Χρυσομάλλης, 'Πρόλογος', επιμ. Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η Αρχή του Κράτους Δικαίου στην Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μελέτες* (Νομική Βιβλιοθήκη 2018)

¹⁰ Μιχάλης Χρυσομάλλης, 'Το Κράτος Δικαίου ως αξία/αρχή που είναι κοινή στα Κράτη-μέλη της ΕΕ', επιμ. Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η Αρχή του Κράτους Δικαίου στην Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μελέτες* (Νομική Βιβλιοθήκη 2018)

¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, *Περαιτέρω ενδυνάμωση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης*, Τρέχουσα κατάσταση και πιθανά επόμενα βήματα, 3 Απριλίου 2019

¹² *ibid*

¹³ Werner Schroeder, 'The Rule of Law as a Value in the Sense of Article 2 TEU: What does it Mean and Imply?', επιμ. von Bogdandy, A., Bogdanowicz, P., Canor, I., Grabenwarter, C., Taborowski, M., Schmidt, M., *Defending Checks and Balances in EU Member States* (Τόμος 298 Springer, Βερολίνο, 2021)

τελεσίδικων αποφάσεων στην Κύπρο, συνιστούν καταπάτηση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρόνου. Μη σεβόμενη θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα όπως το προαναφερθέν, η Κύπρος δεν μπορεί να λογίζεται και συνεπώς παύει να αποτελεί Κράτος Δικαίου.

Επιπρόσθετα από τα ανωτέρω, εξάγεται ότι εφόσον αποτυγχάνει να διασφαλίσει την ολοκλήρωση δικαστικών υποθέσεων εντός ευλόγου χρόνου, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν συμβαδίζει με τις αρχές και αξίες στη βάση των οποίων θεσπίστηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη διασφάλιση της προστασίας θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων.

Με την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης του 2003¹⁴ στο πλαίσιο της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κυπριακή Δημοκρατία δήλωσε την επιθυμία της να πραγματοποιήσει τους στόχους των Συνθηκών που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁵, απέκτησε τα δικαιώματα, αλλά και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις Συνθήκες αυτές. Διατηρώντας το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και χωρίς να λαμβάνονται αποτελεσματικά μέτρα για την αισθητή μείωση των καθυστερήσεων που επιδεικνύει το δικαστικό σύστημα, η Κυπριακή Δημοκρατία συμβάλλει ενεργά στην καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε συνέντευξη του ο πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κ. Ιωνάς Νικολάου, αναγνώρισε την ύπαρξη καθυστέρησης στην απονομή δικαιοσύνης *‘και κυρίως στις υποθέσεις αστικού δικαίου’*¹⁶. Παρέθεσε επίσης την τότε πρόταση για τη σύσταση Διοικητικού Δικαστηρίου, το οποίο αναμένετο να *‘αποσυμφορήσει το χρόνο του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά 40% μειώνοντας έτσι το χρόνο εκδίκασης όλων των υποθέσεων σε δεύτερο βαθμό’*. Τέλος, παρατέθηκε η πρόταση για τη σύσταση δικαστηρίου μικροδιαφορών για υποθέσεις με επίδικη διαφορά αξίας μέχρι €10,000 *‘οι οποίες [υπολογιζόταν] να αποτελούν το 25-30% των υποθέσεων που [καταχωρούνταν] στο δικαστήριο’*.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ακόμα και με την πάροδο σχεδόν μιας δεκαετίας από τη σύσταση του Διοικητικού Δικαστηρίου, ουδεμία μείωση στο χρόνο εκδίκασης δευτεροβάθμιων υποθέσεων παρατηρείται. Αντίθετα, ο χρόνος έκδοσης τελεσίδικων αποφάσεων παραμένει υψηλός,

¹⁴ Συνθήκη Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας του 2003

¹⁵ *ibid* Προοίμιο

¹⁶ Συνέντευξη Πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κ. Ιωνά Νικολάου, στο περιοδικό ΕΥΡΩΚΕΡΔΟΣ

<<https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/All/EBBA62947DEDBAE3C225850D002E4058?OpenDocument>> πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2024

οδηγώντας στην παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατά συνέπεια, στην καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας από το ΕΔΑΔ.

1.3. Καταδίκη Κυπριακής Δημοκρατίας για Παραβίαση Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Όπως έχει εξεταστεί ανωτέρω, οι εκτενείς καθυστερήσεις που επιδεικνύουν τα Κυπριακά Δικαστήρια στην εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων συνιστούν παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως επακόλουθο της καταδίκης της Κυπριακής Δημοκρατίας σε μεγάλο αριθμό προσφυγών από το ΕΔΑΔ για αυτού του είδους παραβάσεις, με αριθμό προσφυγών να εκκρεμούν ακόμα ενώπιον του, η Βουλή των Αντιπροσώπων προχώρησε στη ψήφιση του Περί Αποτελεσματικών Θεραπειών για Παραβίαση του Δικαιώματος σε Διάγνωση Αστικών Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων σε Εύλογο Χρόνο Νόμου του 2010 (ο «**Νόμος 2(I)/2010**»). Ο νόμος αυτός καλύπτει περιπτώσεις όπου διάδικος θεωρεί ότι το δικαίωμα του σε διάγνωση των αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εντός ευλόγου χρόνου έχει παραβιαστεί, δίδοντας του αγωγή δικαίωμα να αξιώνει θεραπείες εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το Άρθρο 5 (1) του Νόμου 2(1)/2010 προνοεί ότι αγωγή που πηγάζει από τις πρόνοιες του ίδιου νόμου, δύναται να εγερθεί «εντός ενός έτους από την ημερομηνία περάτωσης της υπόθεσης με τελεσίδικη δικαστική απόφαση». Για καθορισμό του κατά πόσο έχει παραβιαστεί το δικαίωμα διάγνωσης των αστικών δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων εντός ευλόγου χρόνου, το αρμόδιο δικαστήριο λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων:

- α) το συνολικό χρόνο που εκκρεμεί ή που διήρκησε η διάγνωση των δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων,
- β) την πολυπλοκότητα της υπόθεσης στην οποία κατ' ισχυρισμό παραβιάστηκε το δικαίωμα, και
- γ) τη συμπεριφορά των δικαστικών αρχών στα διάφορα στάδια και διαδικασίες της υπόθεσης¹⁷.

Σύμφωνα με τα Άρθρα 12 και 14 του Νόμου 2(I)/2010, εφόσον κριθεί ότι έχει όντως υπάρξει παραβίαση του εν λόγω δικαιώματος, το αρμόδιο δικαστήριο δύναται να αποδώσει αποζημιώσεις για οποιεσδήποτε χρηματικές ζημιές, απώλειες, έξοδα και δαπάνες, περιλαμβανομένων δικηγορικών εξόδων, καθώς και αποζημιώσεις για ζημιές ή βλάβες μη χρηματικής φύσης που ο ενάγοντας έχει υποστεί λόγω της παραβίασης. Εφόσον η υπόθεση

¹⁷ Νόμος 2(I)/2010, Άρθρο 11

στην οποία έχει παραβιαστεί το δικαίωμα διάγνωσης των αστικών δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων εντός ευλόγου χρόνου δεν έχει ακόμα εκδικαστεί, το Ανώτατο Δικαστήριο δύναται να εκδώσει οδηγίες για την επιτάχυνση της διαδικασίας εκδίκασης της, για αποφυγή συνέχισης ή επανάληψης της παραβίασης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της καταδίκης της Κυπριακής Δημοκρατίας για παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρόνου αποτελεί η υπόθεση **ALTIUS INSURANCE LTD v. CYPRUS**¹⁸.

Στην υπόθεση αυτή, η Αιτήτρια, εταιρεία εγγεγραμμένη στην Κύπρο, προσέφυγε στο ΕΔΑΔ για παραβίαση του δικαιώματος της σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και του δικαιώματος σε αποτελεσματική προσφυγή από μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Κατά ή περί τις 6 Μαΐου 2004, καταχωρήθηκε αγωγή εναντίον της Αιτήτριας για αθέτηση σύμβασης στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας. Μετά από εκτεταμένες καθυστερήσεις και μεγάλο αριθμό αναβολών του ακροαματικού σταδίου της διαδικασίας, το δικαστήριο εξέδωσε απόφασή υπέρ της Αιτήτριας στις 6 Δεκεμβρίου 2010. Στις 17 Ιανουαρίου 2011, η ενάγουσα εταιρεία στην εν λόγω αγωγή καταχώρησε έφεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου προς αμφισβήτηση της απόφασης. Πέραν των τεσσάρων χρόνων μετά την καταχώρηση των θέσεων των μερών, το Ανώτατο Δικαστήριο όρισε την έφεση για ακρόαση και εξέδωσε την απόφασή του πέραν του ενός χρόνου αργότερα. Στο πλαίσιο της απόφασης, η Αιτήτρια διατάχθηκε όπως πληρώσει το ποσό των €1,823,767 ως αποζημιώσεις, νομικά και άλλα έξοδα, πλέον νόμιμο τόκο από τις 6 Μαΐου 2004 (ήτοι την ημερομηνία καταχώρισης της πρωτόδικης αγωγής), ποσό το οποίο ανερχόταν στα €1,350,000.

Η Αιτήτρια καταχώρησε αγωγή εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας στη βάση του Νόμου 2(I)/2010, αξιώνοντας αποζημιώσεις για παραβίαση του δικαιώματος διάγνωσης αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εντός ευλόγου χρόνου, τόσο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης πρωτόδικα, όσο και κατ' έφεση. Σύμφωνα με την Αιτήτρια, στο πλαίσιο της έκδοσης απόφασης κατ' έφεση, επιβλήθηκε νόμιμος τόκος στο ποσό που επιδικάστηκε εις βάρος της Αιτήτριας από την ημερομηνία καταχώρισης της πρωτόδικης αγωγής, χωρίς το Ανώτατο Δικαστήριο να λαμβάνει υπόψη τις εκτενείς και αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην εκδίκαση της πρωτόδικης υπόθεσης.

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε τα αιτήματα της Αιτήτριας αναφορικά με την πρωτόδικη υπόθεση ως απαράδεκτα, αφού, κατά την κρίση του, αγωγή αναφορικά με τις καθυστερήσεις

¹⁸ CASE OF ALTIUS INSURANCE LTD v CYPRUS, Αίτηση Αρ. 41151/20, ΕΔΑΔ (τρίτο τμήμα)

στην εκδίκαση της πρωτόδικης υπόθεσης έπρεπε να είχε καταχωρηθεί εντός ενός έτους από την ημερομηνία της έκδοσης της σχετικής πρωτόδικης απόφασης. Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε το χρόνο εκδίκασης της έφεσης ως υπερβολικό, αφού κατά την κρίση του η διαδικασία θα μπορούσε να είχε ολοκληρωθεί εντός τριών χρόνων αντί για σχεδόν επτά, επιδίδοντας το ποσό των €5,000 ως αποζημιώσεις για τις καθυστερήσεις στην εκδίκαση της έφεσης. Το ΕΔΑΔ απέρριψε την προσέγγιση του Ανώτατου Δικαστηρίου, αφού η εφαρμογή του Νόμου 2(I)/2010 δεν επέτρεπε την εξέταση των καθυστερήσεων και του συνολικού χρόνου εκδίκασης, τόσο πρωτόδικα, όσο και κατ' έφεση, ενώ έκρινε το χρόνο εκδίκασης της υπόθεσης ως αδικαιολόγητο. Τέλος, καταδίκασε την Κυπριακή Δημοκρατία για παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος (Άρθρου 6 (1) ΕΣΔΑ) και του δικαιώματος σε αποτελεσματική προσφυγή (Άρθρου 13 ΕΣΔΑ) και διέταξε την πληρωμή του επιπρόσθετου ποσού των €11,600 ως αποζημιώσεις και €15,250 πλέον ΦΠΑ, αναφορικά με τα δικηγορικά και άλλα έξοδα που η Αιτήτρια επωμίστηκε για την προσφυγή της στο ΕΔΑΔ.

Με αφορμή την καταδικαστική για την Κυπριακή Δημοκρατία υπόθεση αυτή, ο γράφων σημειώνει την σημαντικότητα της απάλειψης αδικαιολόγητων καθυστερήσεων κατά την επίλυση διαφορών στο δικαστικό σύστημα. Ο γράφων υποβάλλει ότι η απάλειψη αδικαιολόγητων καθυστερήσεων θα συμβάλει τόσο στην καλύτερη απονομή δικαιοσύνης, όσο και στην εξοικονόμηση χρόνου, πόρων και δημόσιου χρήματος, τα οποία ξοδεύονται κατά την εκδίκαση των ίδιων των υποθέσεων, των αγωγών που καταχωρούνται στη βάση του Νόμου 2(I)/2010, τυχόν προσφυγών που καταχωρούνται στο ΕΔΑΔ και την πληρωμή σχετικών αποζημιώσεων.

Παρά τη μακροχρόνια ύπαρξη του φαινομένου των καθυστερήσεων στο δικαστικό σύστημα και των υποθέσεων που καταδικάζουν τη Κυπριακή Δημοκρατία για παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, το Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα απέχει μακράν από την επίλυση αυτού του προβλήματος.

1.4. Πίνακας Αποτελεσμάτων στον Τομέα της Δικαιοσύνης

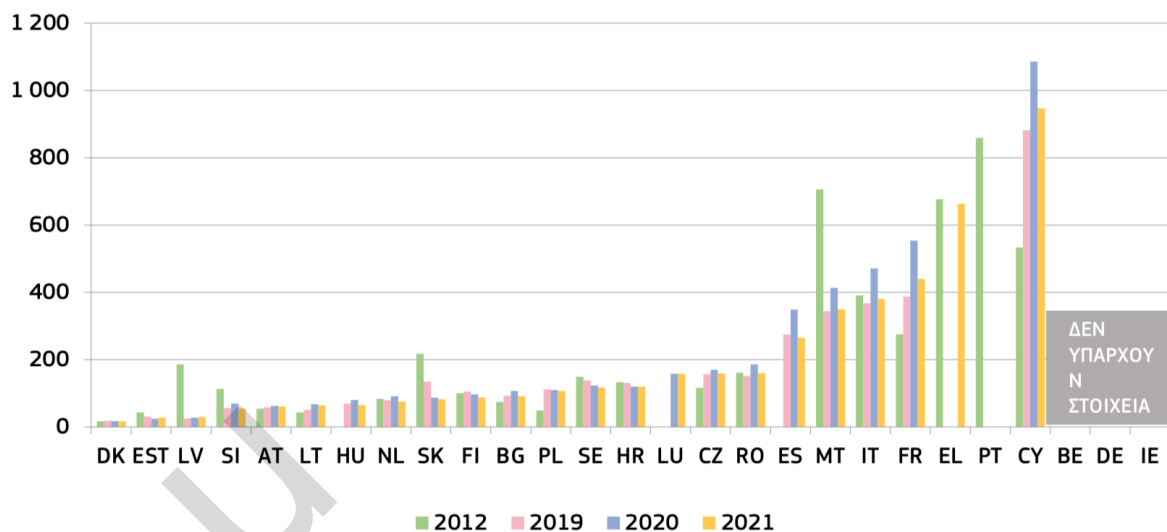
Σε ετήσια βάση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει τον Πίνακα Αποτελεσμάτων στον τομέα της δικαιοσύνης (EU Justice Scoreboard), σχετικά με την αποδοτικότητα, την ποιότητα και

την ανεξαρτησία των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη βελτίωση αυτών των τομέων στα Κράτη Μέλη¹⁹.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα στοιχεία αυτά είναι «απαραίτητα για την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και για την προάσπιση του Κράτους Δικαίου και των αξιών στις οποίες βασίζεται η ΕΕ. Διασφαλίζουν ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις μπορούν να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους, ενισχύουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη και συμβάλλουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις»²⁰.

Πιο κάτω παρατίθεται το Διάγραμμα 5 από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων στον Τομέα της Δικαιοσύνης για το 2023²¹ (ο «Πίνακας Αποτελεσμάτων»), αναφορικά με τον εκτιμώμενο αναγκαίο χρόνο για τη δικαστική επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων σε πρώτο βαθμό στα Κράτη Μέλη, για τα έτη 2012, 2019, 2020 και 2021.

Διάγραμμα 5: Εκτιμώμενος αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων τα έτη 2012, 2019–2021 (*) (σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 5, η δικαστική επίλυση των σχετικών κατηγοριών υποθέσεων στην Κύπρο απαιτεί τον πιο πολύ χρόνο συγκριτικά με όλα τα Κράτη Μέλη (για τα οποία υπάρχουν στοιχεία), κατά τα έτη 2019, 2020 και 2021, με μέσο απαιτούμενο χρόνο περί τις 900 ημέρες, 1100 ημέρες και 950 ημέρες αντίστοιχα. Περαιτέρω, σε όλα σχεδόν τα

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Πίνακας Αποτελεσμάτων της ΕΕ στον Τομέα της Δικαιοσύνης', <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_el> πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2024

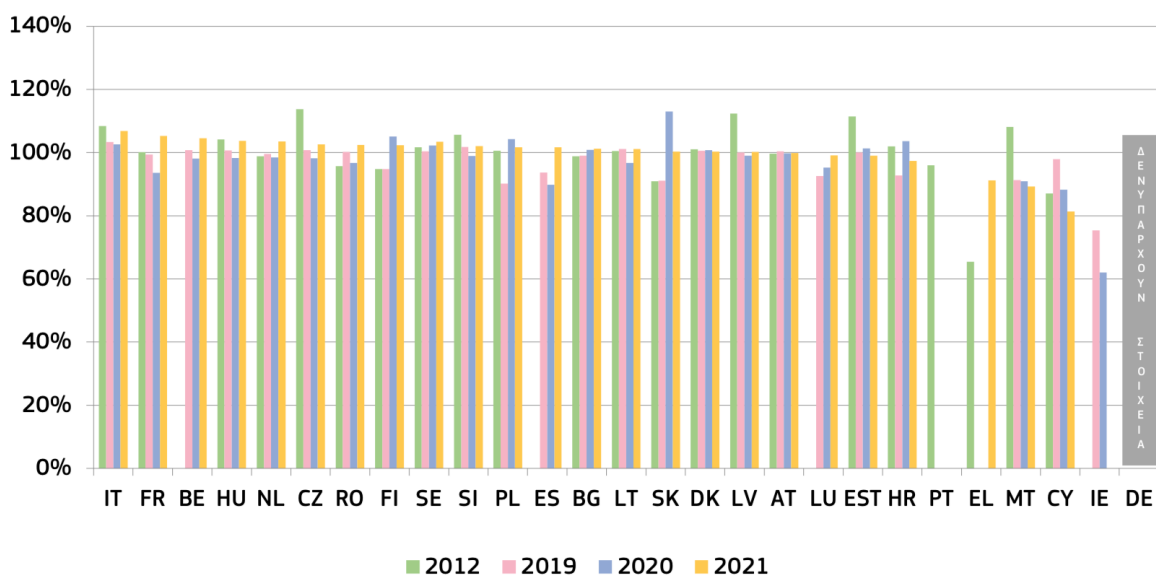
²⁰ ibid

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2023, 8 Ιουνίου 2023, 14

Κράτη Μέλη (για τα οποία υπάρχουν στοιχεία) παρατηρείται αύξηση στον εκτιμώμενο αναγκαίο χρόνο για τη δικαστική επίλυση υποθέσεων από το 2012 στο 2021. Εντούτοις, η Κύπρος παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αύξηση, από 550 ημέρες το 2012, σε 950 ημέρες το 2021.

Παρατίθεται επίσης το Διάγραμμα 10 από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων²², αναφορικά με το ποσοστό επίλυσης αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων σε πρώτο βαθμό στα Κράτη Μέλη, για τα έτη 2012, 2019, 2020 και 2021.

Διάγραμμα 10: Ποσοστό δικαστικής επίλυσης αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων τα έτη 2012, 2019–2021 (*) (σε πρώτο βαθμό / σε % — τιμές υψηλότερες του 100 % σημαίνουν ότι κρίνονται περισσότερες υποθέσεις από όσες εισάγονται, ενώ τιμές κατώτερες του 100 % σημαίνουν ότι κρίνονται λιγότερες υποθέσεις από όσες εισάγονται) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

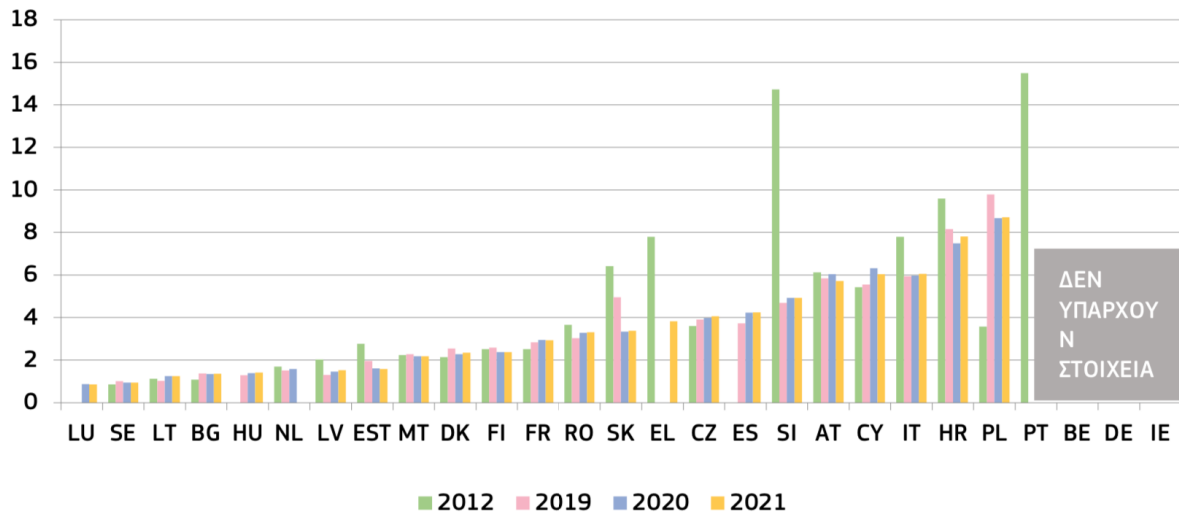

Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 10, το ποσοστό επίλυσης των σχετικών κατηγοριών υποθέσεων στην Κύπρο είναι και στις 4 χρονιές αναφοράς χαμηλότερο του 100%, υποδεικνύοντας την κρίση χαμηλότερου αριθμού υποθέσεων από τον αριθμό των νέων υποθέσεων που καταχωρήθηκαν. Σημειώνεται επίσης η μείωση στο ποσοστό της Κύπρου από το 2012 (περίπου 88%) στο 2021 (περίπου 81%), υποδεικνύοντας την αύξηση της διαφοράς μεταξύ του αριθμού των νέων υποθέσεων με των κριθεϊσών υποθέσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κύπρος κατέχει τη δεύτερη πιο χαμηλή θέση στην κατάταξη των Κρατών Μελών αναφορικά με το μέσο ποσοστό επίλυσης υποθέσεων για τις 4 χρονιές αναφοράς, ενώ σημειώνει το πιο χαμηλό ποσοστό επίλυσης υποθέσεων από όλα τα Κράτη Μέλη (για τα οποία υπάρχουν δεδομένα) κατά το έτος 2021.

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2023, 8 Ιουνίου 2023, 18

Τέλος, παρατίθεται το Διάγραμμα 13, αναφορικά με τον αριθμό εκκρεμών αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων σε πρώτο βαθμό στα Κράτη Μέλη, για τα έτη 2012, 2019, 2020 και 2021.

Διάγραμμα 13: Αριθμός εκκρεμών αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων τα έτη 2012, 2019–2021 (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

Όπως παρατηρείται από το Διάγραμμα 13, η Κύπρος διατηρεί μια από τις χαμηλότερες θέσεις στην κατάταξη των Κρατών Μελών, έχοντας από τους υψηλότερους αριθμούς εκκρεμών υποθέσεων (ανάμεσα στα Κράτη Μέλη για τα οποία υπάρχουν δεδομένα), ενώ παρατηρείται αυξητική τάση στον αριθμό των εκκρεμών υποθέσεων από το 2012 μέχρι το 2021 στην Κύπρο, με περίπου 6 εκκρεμείς υποθέσεις ανά 100 κατοίκους το 2021.

1.5. Πιθανοί Λόγοι Καθυστέρησης Εκδίκασης Δικαστικών Υποθέσεων

Έχοντας υπόψη τα δεδομένα που παρατέθηκαν πιο πάνω αναφορικά με την επίδοση του δικαστικού συστήματος στην Κύπρο σε σύγκριση με τα άλλα Κράτη Μέλη, εξετάζονται οι λόγοι στους οποίους έγκειται η καθυστέρηση της εκδίκασης των δικαστικών υποθέσεων στην Κύπρο.

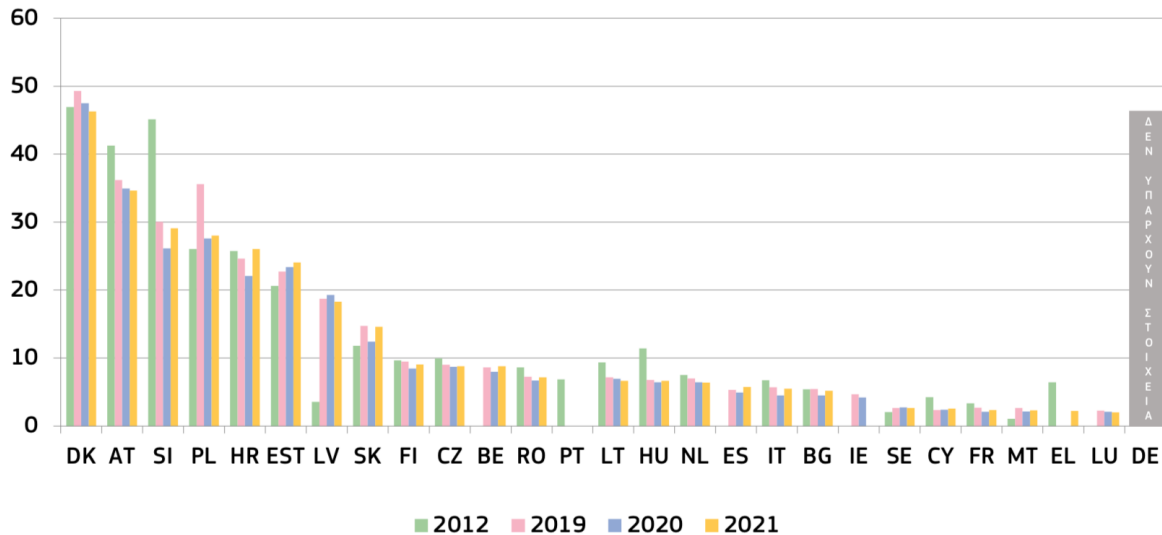
Πιθανότητα Μεγάλου Όγκου Νέων Υποθέσεων

Εύλογα κάποιος θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι οι μεγάλες καθυστερήσεις προκαλούνται από το μεγάλο όγκο νέων υποθέσεων που καταχωρούνται στα Κυπριακά δικαστήρια ετησίως. Εξετάζοντας το Διάγραμμα 2 από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων²³, το οποίο παρατίθεται πιο κάτω, παρατηρείται ότι η Κύπρος έχει γενικότερα ένα από τους χαμηλότερους αριθμούς νέων

²³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2023, 8 Ιουνίου 2023, 12

εισαχθεισών υποθέσεων (ανάμεσα στα Κράτη Μέλη για τα οποία υπάρχουν δεδομένα), με λιγότερες από 5 νέες υποθέσεις ανά 100 κατοίκους ανά έτος.

Διάγραμμα 2: Αριθμός εισαχθεισών αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων τα έτη 2012, 2019–2021 (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) [πηγή: μελέτη CEPEJ (⁴¹)]

Παρά το γεγονός του ότι παρατηρείται μια ελάχιστη αυξητική τάση στον αριθμό εισαχθεισών υποθέσεων από το 2019 μέχρι το 2021 στην Κύπρο, είναι η άποψη του γράφοντος ότι η εκτενής καθυστέρηση στην εκδίκαση των υποθέσεων δεν οφείλεται στην αύξηση του αριθμού εισαχθεισών υποθέσεων.

Δαπάνες για τη Λειτουργία των Δικαστηρίων

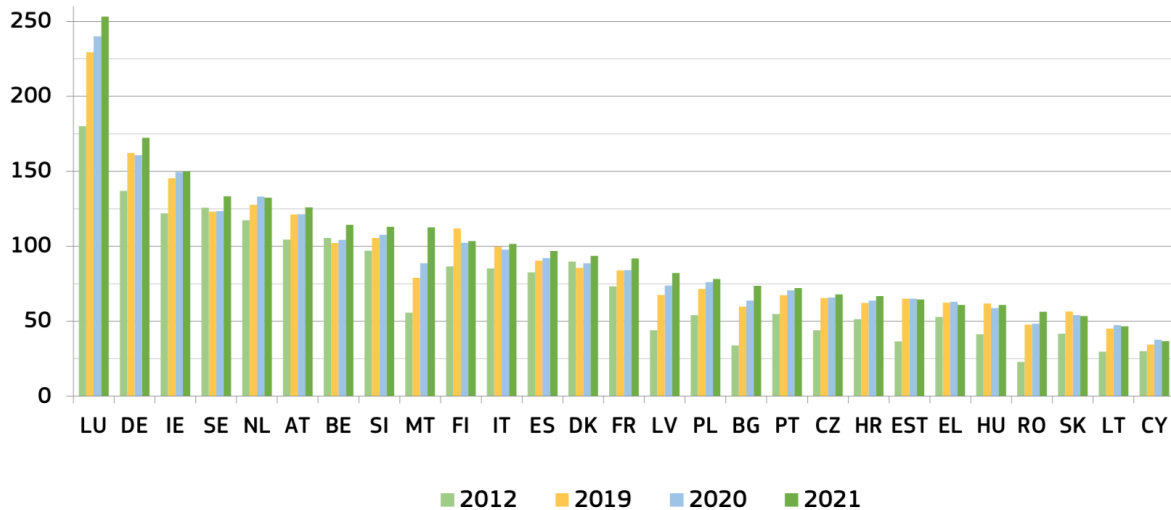
Παράγοντας που επηρεάζει την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των δικαστηρίων (και κατ' επέκταση τον απαιτούμενο χρόνο για την εκδίκαση υποθέσεων), αναπόφευκτα αποτελεί το ποσοστό του προϋπολογισμού που κάθε Κράτος Μέλος επενδύει στο Δικαστικό του Σύστημα.

Κατά γενικό κανόνα, εύλογα κάποιος αναμένει ότι το ύψος του ποσού του κρατικού προϋπολογισμού για τη λειτουργία των δικαστηρίων είναι ευθέως ανάλογο (directly proportional) με την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά των οργάνων αυτών. Η διάθεση μεγαλύτερου ποσού στο δικαστικό σύστημα μπορεί να μεταφραστεί σε περισσότερη εκπαίδευση για τους δικαστικούς λειτουργούς, βελτίωση των κτηριακών εγκαταστάσεων και επένδυση σε τεχνολογικά και άλλα μέσα που καθιστούν τη λειτουργία των δικαστηρίων πιο αποδοτική, μειώνοντας έτσι το χρόνο εκδίκαση των υποθέσεων. Συνεπώς, μπορεί να εξαχθεί ότι όσο πιο ψηλό το ποσό του κρατικού προϋπολογισμού που επενδύεται για τη λειτουργία των δικαστηρίων, τόσο πιο χαμηλές αναμένονται να είναι οι καθυστερήσεις στην εκδίκαση υποθέσεων.

Όπως μπορεί να παρατηρηθεί στο Διάγραμμα 32 από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων²⁴, η Κύπρος διατηρεί την τελευταία σε κατάταξη θέση ανάμεσα στα Κράτη Μέλη αναφορικά με τις δαπάνες για τη λειτουργία των δικαστηρίων, με μόλις περίπου €35 ανά κάτοικο κατά το 2021. Σε αντιδιαστολή, το Λουξεμβούργο διατηρεί την πρώτη θέση για τις υψηλότερες δαπάνες για τη λειτουργία των δικαστηρίων, με €250 ανά κάτοικο κατά το 2021.

Διάγραμμα 32: Συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τα δικαστήρια σε EUR ανά κάτοικο, 2012, 2019–2021 (*) (πηγή: Eurostat)

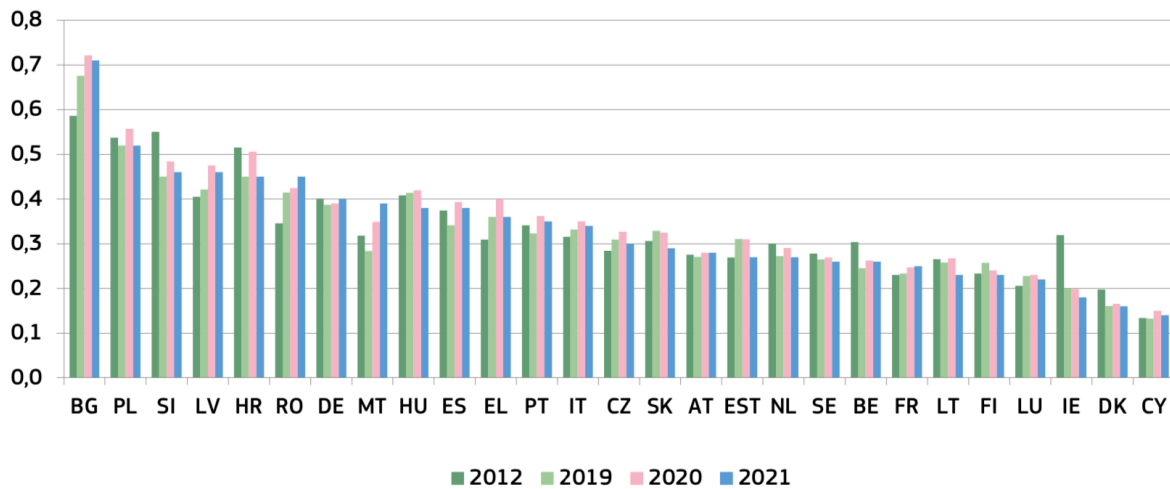

Ως αναμένεται στη βάση των πιο πάνω και επιβεβαιώνεται από το Διάγραμμα 33²⁵, η Κύπρος κατέχει επίσης την τελευταία σε κατάταξη θέση αναφορικά με τις κυβερνητικές δαπάνες για τη λειτουργία των δικαστηρίων, ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, με ποσοστό μόλις περίπου 0.12%.

²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2023*, 8 Ιουνίου 2023, 46

²⁵ *ibid* 47

Διάγραμμα 33: Συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τα δικαστήρια ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2012, 2019–2021 (*) (πηγή: Eurostat)

Στη βάση των δεδομένων που παρουσιάστηκαν ανωτέρω αναφορικά με το κονδύλι που καθίσταται διαθέσιμο για τα δικαστήρια και το μέσο εκτιμώμενο χρόνο εκδίκασης υποθέσεων, μπορεί εύκολα να παρατηρηθεί ο συσχετισμός μεταξύ της χαμηλής επένδυσης στο δικαστικό σύστημα από πλευράς της Κυβέρνησης με τη χαμηλή αποδοτικότητα, και συνεπώς κατάταξη των Κυπριακών δικαστηρίων.

1.6. Έκθεση για τις Λειτουργικές Ανάγκες των Δικαστηρίων

Το πρόβλημα που δημιουργεί το συγκριτικά χαμηλό ποσό που η κυβέρνηση αφιερώνει για το Δικαστικό Σύστημα αναγνώρισε επίσης ο Γιώργος Ερωτοκρίτου, Δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου, ως πρόεδρος της επιτροπής που σχηματίστηκε για την εξέταση των λειτουργικών αναγκών των Δικαστηρίων στην Κύπρο.

Η επιτροπή εξέδωσε σχετική Έκθεση²⁶, στο πλαίσιο της οποίας ο κ. Ερωτοκρίτου ανέφερε τα ακόλουθα:

«Οι καθυστερημένες υποθέσεις θα μειωθούν μόνο όταν η Πολιτεία αποφασίσει να ασχοληθεί με τον χώρο της δικαιοσύνης και αυξήσει τα κονδύλια για τη λειτουργία των δικαστηρίων, τα οποία θα επιτρέψουν όχι μόνο τον εκσυγχρονισμό του δικαστικού συστήματος, αλλά και την αύξηση του αριθμού των δικαστών»²⁷.

²⁶ Γιώργος Ερωτοκρίτου, Έκθεση Ανωτάτου Δικαστηρίου για τις Λειτουργικές Ανάγκες των Δικαστηρίων και για Άλλα Συναφή Θέματα, Ανώτατο Δικαστήριο, 1 Ιουνίου 2016

²⁷ ibid 25

Στο πλαίσιο της Έκθεσης, ο κ. Ερωτοκρίτου προέβαλε τις ακόλουθες συστάσεις, μεταξύ άλλων, για τη μείωση των καθυστερήσεων στην εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων στο Ανώτατο και τα Επαρχιακά Δικαστήρια:

1. *Μείωση του αριθμού των εφέσεων*²⁸
2. *Αύξηση του αριθμού των δικαστών*²⁹
3. *Αύξηση του προσωπικού των Επαρχιακών Δικαστηρίων*³⁰
4. *Περιορισμός των υποθέσεων που καταχωρούνται στα δικαστήρια*³¹

Είναι η άποψη του γράφοντος ότι οι πλείστες προτάσεις που υποβάλλει η Επιτροπή του κ. Ερωτοκρίτου πιο πάνω είναι προβληματικές, αφού η εφαρμογή των εγκυμονεί κινδύνους για τα δικαιώματα των πολιτών, απαιτεί υψηλές δαπάνες ή εκτενείς μεταρρυθμίσεις στο Δικαστικό Σύστημα.

Για τη μείωση του αριθμού των εφέσεων, η Επιτροπή προτείνει την εισαγωγή αυστηρών κριτηρίων για την παραχώρηση άδειας για την καταχώρηση έφεσης για υποθέσεις με επίδικη διαφορά χαμηλής οικονομικής αξίας, με την πιθανότητα εισαγωγής ελάχιστου χρηματικού ορίου επίδικης διαφοράς για την λήψη σχετικής άδειας. Η Επιτροπή συζητεί ακόμη την ενδεχόμενη αύξηση των δικαστικών τελών για την μείωση προδήλως αβάσιμων εφέσεων.

Στο πλαίσιο της πιο πάνω πρότασης, ορθώς κατά την άποψη του γράφοντος, η Επιτροπή θίγει το δικαίωμα πρόσβασης στα δικαστήρια. Η υιοθέτηση αυστηρών μέτρων για τη λήψη άδειας για καταχώρηση έφεσης, όπως η εισαγωγή ελάχιστου χρηματικού ορίου επίδικης διαφοράς, καθώς και η εισαγωγή υψηλών δικαστικών τελών, είναι πιθανόν να περιορίσουν το δικαίωμα πρόσβασης στα δικαστήρια. Σε τέτοια περίπτωση, πολίτες οι διαφορές των οποίων δεν θα υπερβαίνουν το ελάχιστο χρηματικό όριο ή που δεν έχουν οικονομική ευμάρεια, δεν θα έχουν τη δυνατότητα να εφεσιβάλουν δικαστικές αποφάσεις.

Παράλληλα, ενώ ο γράφων θεωρεί ότι η αύξηση στον αριθμό των δικαστών και των δικαστικών λειτουργών είναι στο παρόν στάδιο απαραίτητη για την αντιμετώπιση του προβλήματος του μεγάλου αριθμού εκκρεμών υποθέσεων (backlog), σημειώνει ότι αυτή είναι

²⁸ Γιώργος Ερωτοκρίτου, *Έκθεση Ανωτάτου Δικαστηρίου για τις Λειτουργικές Ανάγκες των Δικαστηρίων και για Άλλα Συναφή Θέματα*, Ανώτατο Δικαστήριο, 1 Ιουνίου 2016, 28

²⁹ *ibid* 31

³⁰ *ibid* 34

³¹ *ibid* 35

δύσκολο να εφαρμοστεί στον απαραίτητο βαθμό, δεδομένου του μεγάλου κόστους που συνεπάγεται.

Παρά το γεγονός ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μείωση του αριθμού των εκκρεμών υποθέσεων, η αύξηση του προσωπικού στο Δικαστικό Σύστημα δεν είναι μια βιώσιμη λύση, αφού δεν αντιμετωπίζει την πηγή του προβλήματος. Ο γράφων περαιτέρω αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα της λύσης αυτής, αφού σύμφωνα με έρευνα που διεξάχθηκε για τη λειτουργικότητα του Κυπριακού Δικαστικού Συστήματος, ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων (backlog) από 1,869 το 2010, αυξήθηκε σε 2,821 το 2013, αριθμός ο οποίος αυξήθηκε σε 4,318 υποθέσεις το 2016³².

Για την αποφυγή πιθανής μελλοντικής επανάληψης του ίδιου φαινομένου σε πιο μεγάλη κλίμακα (με τυχόν περαιτέρω αύξηση στον αριθμό των εισερχόμενων υποθέσεων στο μέλλον), είναι υψίστης σημασίας να ληφθούν μέτρα για την αποτροπή της ανεξέλεγκτης εισροής υποθέσεων στο Δικαστικό Σύστημα, με τρόπο που δεν επηρεάζεται το δικαίωμα πρόσβασης στα δικαστήρια.

Ο γράφων υποστηρίζει ότι η πρόταση της Επιτροπής για τον περιορισμό των υποθέσεων που καταχωρούνται στα δικαστήρια μέσω της ενθάρρυνσης χρήσης μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών αποτελεί την χρυσή τομή για την αντιμετώπιση των εκτενών καθυστερήσεων που επιδεικνύει το Δικαστικό Σύστημα.

1.7. Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών – Χρυσή Τομή για Μείωση των Καθυστερήσεων

Η εισαγωγή στο Κυπριακό Νομικό Σύστημα υποχρέωσης για την προσπάθεια εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών μέσω Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, αποτελεί, κατά την άποψη του γράφοντος, την πλέον κατάλληλη λύση για την αποσυμφόρηση του Δικαστικού Συστήματος.

Ακολουθώντας τα παραδείγματα άλλων Κρατών Μελών, ο γράφων εισηγείται την τροποποίηση του Κυπριακού Δικαίου, με την εισαγωγή υποχρέωσης των μερών να προσφεύγουν σε μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών προτού προσφύγουν σε ένδικα μέσα. Όπως θα εξεταστεί πιο κάτω, τα μέρη θα έχουν την υποχρέωση να παρευρεθούν σε υποχρεωτική αρχική συνεδρία Διαμεσολάβησης, κατά την ολοκλήρωση της οποίας τα μέρη θα μπορούν να επιλέξουν κατά πόσο να προχωρήσουν με την υπαγωγή και προσπάθεια

³² Structural Reform Support Service (SRSS) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Functional Review of the Courts System of Cyprus; Technical Assistance Project* (2008) 37 <https://www.cyprusbarassociation.org/files/publications/Functional_Review_of_Courts_System_of_Cyprus_IP_A_Ireland_-_Final_Report.pdf> πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2024

επίλυσης της διαφορά τους μέσω της Διαμεσολάβησης, ή να εγκαταλείψουν τη διαδικασία και να στραφούν στη δικαστική οδό.

Σε αντίθεση με άλλες εισηγήσεις που έχουν κατά καιρούς προταθεί και/ή έχουν ήδη εφαρμοστεί για τη μείωση των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα, η εφαρμογή της πρότασης για εισαγωγή υποχρέωσης προσπάθειας επίλυσης διαφορών μέσω Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών δεν απαιτεί εκτενείς μεταρρυθμίσεις στο εφαρμοστέο Δίκαιο. Εκτιμάται ότι απλές τροποποιήσεις στην υφιστάμενη νομοθεσία θα είναι αρκετές για την επιτυχή εφαρμογή της πρότασης.

Πέραν της σχετικά απλής διαδικασίας εισαγωγής της υποχρεωτικής προσπάθειας επίλυσης διαφορών μέσω μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, η μεταρρύθμιση αυτή εκτιμάται να απαιτεί χαμηλό οικονομικό κόστος (για τη διαδικασία της διαβούλευσης και θέσπισης του νόμου), χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε αύξηση στον κρατικό προϋπολογισμό για τη λειτουργία των δικαστηρίων ή την πρόσληψη μεγάλου αριθμού επιπρόσθετων δικαστικών λειτουργών.

Στη βάση των ανωτέρω, σε συνδυασμό με τα πλεονεκτήματα των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών που θα εξεταστούν στη συνέχεια, είναι η θέση του γράφοντος ότι οι απλές τροποποιήσεις στην υφιστάμενη νομοθεσία για την εφαρμογή της παρούσας πρότασης, δύναται να επιφέρει σημαντική, διαχρονική μείωση στον αριθμό νεοεισερχόμενων υποθέσεων, την αποσυμφόρηση του Δικαστικού Συστήματος και κατά συνέπεια την αισθητή μείωση στο χρόνο εκδίκασης υποθέσεων.

ΜΕΡΟΣ 2 – ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο όρος ‘Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών’ αναφέρεται σε εναλλακτικές μεθόδους, πέραν της συμβατικής, ‘παραδοσιακής’ επίλυσης διαφορών μέσω της δικαστικής οδού, ο οποίος περιλαμβάνει τη Διαμεσολάβηση και τη Διαιτησία, μεταξύ άλλων.

Σύμφωνα με την λεγόμενη ‘Πράσινη Βίβλο’, μελέτη που υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφορικά με τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου, ο αριθμός των διαφορών που απευθύνονται στα δικαστήρια πολλαπλασιάζονται, ο χρόνος ολοκλήρωσης των διαδικασιών παρατείνεται, ενώ συνεπώς το κόστος επίλυσης των διαφορών μέσω της δικαστικής οδού αυξάνεται³³. Οι εναλλακτικοί μέθοδοι επίλυσης διαφορών οι οποίες θα εξεταστούν πιο κάτω, μέσω των πλεονεκτημάτων που τις διαφοροποιούν, δύνανται να απλουστεύσουν και να βελτιώσουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη³⁴, αφού εκ φύσεως τους αντιμετωπίζουν τα προβλήματα αυτά.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρινίζει ότι οι μέθοδοι Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών δεν αποσκοπούν στην αντικατάσταση των Δικαστηρίων, αντίθετα, συμπληρώνουν τις δικαστικές διαδικασίες³⁵. Διαφορές οι οποίες δεν χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα ή των οποίων τα μέρη επιδεικνύουν καλή θέληση για τη μεταξύ τους διαβούλευση για εξεύρεση λύσης, μπορούν να αποτείνονται στη Διαμεσολάβηση (αντί να προσφεύγουν στα δικαστήρια), ως οικονομικότερη και χρονικά συντομότερη επιλογή. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης την ευελιξία των μεθόδων αυτών, με τα μέρη να μπορούν να επιλέξουν τη συγκεκριμένη μέθοδο Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών και το πρόσωπο που θα αναλάβει τη διαδικασία, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις μπορούν να επιλέξουν μόνα τους τη λύση που ανταποκρίνεται καλύτερα στη διαφορά.

2.1. Διαμεσολάβηση

Η Διαμεσολάβηση αποτελεί μια μορφή Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, στο πλαίσιο της οποίας ένα ανεξάρτητο, τρίτο μέρος (ο Διαμεσολαβητής) υποβοηθεί τα εμπλεκόμενα μέρη να επιτύχουν μια κοινώς αποδεκτή λύση των υποκείμενων ζητημάτων της διαφοράς³⁶.

³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, (2002) 7

³⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/ΕΚ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [2008] L136/3, Αιτιολογική Σκέψη 3

³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002] 9

³⁶ Oxford Dictionary of Law, Oxford University Press (8^η Έκδοση, 2015), 394

Το Άρθρο 3 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ επιβεβαιώνει τον ορισμό της Διαμεσολάβησης που έχει τεθεί ανωτέρω, ως μια «*διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή*»³⁷. Ο Περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Νόμος του 2012 (ο «**Νόμος 159(Ι)/2012**») υιοθέτησε τον ίδιο ορισμό που δόθηκε στη Διαμεσολάβηση στην Οδηγία 2008/52/ΕΚ, ενσωματώνοντας τον στο Κυπριακό δίκαιο.

2.1.1. Υφιστάμενο Νομοθετικό Πλαίσιο στην Κύπρο

Ο Νόμος 159(Ι)/2012, ο οποίος θεσπίστηκε για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις, θέτει το νομοθετικό πλαίσιο για τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις στην Κύπρο.

Πεδίο Εφαρμογής

Σύμφωνα με το Άρθρο 3 του Νόμου 159(Ι)/2012, αυτός εφαρμόζεται σε αστικές διαφορές μεταξύ μερών που διαμένουν στη Κύπρο, εξαιρουμένων των εργατικών, φορολογικών, τελωνειακών και διοικητικών διαφορών, καθώς και των διαφορών που αφορούν την ευθύνη του κράτους λόγω πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας.

Στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου 159(Ι)/2012 εμπίπτουν επίσης οι διασυνοριακές διαφορές. Ως διασυνοριακές λογίζονται διαφορές στις οποίες τουλάχιστον ένα από τα μέρη έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του, εμπορεύεται ή εργάζεται σε Κράτος Μέλος άλλο από εκείνο από οποιουδήποτε άλλου μέρους στη διαφορά³⁸.

Εκούσια Φύση της Διαμεσολάβησης

Στην Κύπρο η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση για την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς δεν είναι σε καμία περίπτωση υποχρεωτική. Τα μέρη μπορούν να επιλέξουν κατά πόσο να υπαγάγουν τη διαφορά τους στη Διαμεσολάβηση, σε κάποια άλλη μορφή Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών ή να προχωρήσουν απευθείας στην δικαστική επίλυση της διαφοράς. Η εκούσια φύση της Διαμεσολάβησης μπορεί να διαφανεί ακόμα και σε περιπτώσεις που αγωγή εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου για διαφορά που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου 159(Ι)/2012. Εάν ο Δικαστής προβεί σε σύσταση για επίλυση της διαφοράς μέσω της

³⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/ΕΚ για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις [2008] L136/3, Άρθρο 3

³⁸ Νόμος 159(Ι)/2012, Άρθρο 4

Διαμεσολάβησης, ή κάποιο από τα μέρη αιτηθεί όπως ανασταλεί η δικαστική διαδικασία για προσφυγή στη Διαμεσολάβηση, σύμφωνα με το Άρθρο 15(2) του Νόμου 159(I)/2012, μόνο με τη ρητή συγκατάθεση όλων των μερών μπορεί να ανασταλεί η δικαστική διαδικασία για την υπαγωγή της διαφοράς στη Διαμεσολάβηση, ενώ, εν την απουσία αυτής, το δικαστήριο υποχρεούται να προχωρήσει με τη δικαστική διαδικασία.

Διαμεσολαβητής

Ως Διαμεσολαβητής μπορεί να διαπιστευτεί οποιοδήποτε πρόσωπο (είτε δικηγόρος ή άλλος επαγγελματίας) το οποίο είναι επαρκώς καταρτισμένο, πληροί τις προϋποθέσεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας, περιλαμβανομένης της εγγραφής του στο μητρώο που διατηρείται από την αρμόδια αρχή του εκάστοτε Κράτους Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Μητρώο Διαμεσολαβητών στην Κύπρο τηρείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Σε αντίθεση με το Δικαστή σε δικαστική επίλυση διαφορών, πρόσωπο που διορίζεται ως Διαμεσολαβητής δεν έχει την εξουσία να εκδώσει ή να επιβάλει απόφαση για τη διαφορά, ενώ περαιτέρω δεν μπορεί να αναγκάσει τα μέρη να αποδεχτούν κάποιο συμβιβασμό, εάν αυτά δεν το επιθυμούν.

2.1.2. Πλεονεκτήματα Διαμεσολάβησης

Λόγω της φύσης της, των αρχών και κανονισμών που τη διέπουν, καθώς και της διαδικασίας ολοκλήρωσής της, από την επίλυση διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης απορρέουν πολλά πλεονεκτήματα (συγκριτικά με τη δικαστική επίλυση αυτών).

Διευκόλυνση Επικοινωνίας, Κατάλληλη Επίλυση Διαφοράς και Διατήρηση Σχέσης των Μερών

Συχνά ο λόγος για τον οποίο προκύπτει μια διαφορά ή για τον οποίο τα μέρη δεν φαίνεται να μπορούν να επιλύσουν διαφορά που έχει ανακύψει, αποτελεί η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των μερών. Σε προσπάθεια τους να υπερασπιστούν τα δικαιώματα και τη θέση τους, τα μέρη δεν επικοινωνούν αποτελεσματικά, με αποτέλεσμα να μην γίνεται πλήρως κατανοητή η βάση της διαφοράς και/ή η επιδιωκόμενη έκβασή της. Τα μέρη υποσυνείδητα υιοθετούν τη στάση ‘όλα ή τίποτα’ (all or nothing), στάση η οποία δυσχεραίνει την επίλυση της διαφοράς περαιτέρω.

Σύνηθες φαινόμενο στη δικαστική επίλυση διαφοράς αποτελεί η έκδοση απόφασης υπέρ ενός μέρους και, κατά συνέπεια, εις βάρος του άλλου. Αντίθετα, στο πλαίσιο Διαμεσολάβησης, τα μέρη έχουν την ευελιξία να διορίσουν τα ίδια τον Διαμεσολαβητή που επιθυμούν, καθώς

επίσης να καθορίσουν τα ίδια την έκβαση της διαφοράς, στη βάση των δικών τους επιθυμιών. Ως έχει αναφερθεί ανωτέρω, λόγω της εκούσιας της φύσης, η Διαμεσολάβηση επιδιώκει την εξεύρεση μιας εκούσιας λύσης η οποία θα είναι κοινώς αποδεκτή από όλα τα μέρη που εμπλέκονται σε αυτή³⁹.

Ο θεσμός της Διαμεσολάβησης μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως ‘υποβοηθούμενη συζήτηση ή διαπραγμάτευση’. Η διαδικασία αυτή προωθεί τα μέρη να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά, διασαφηνίζοντας το αποτέλεσμα που επιδιώκει η κάθε πλευρά και συνεπώς την εξεύρεση μιας αμοιβαία επωφελούς λύσης. Έκαστο από τα μέρη έχει την ευκαιρία να διαβουλευτεί με το Διαμεσολαβητή κατ’ ιδίαν. Κατά τη διάρκεια των εμπιστευτικών ατομικών συνεδριών αυτών, το κάθε μέρος έχει την ευκαιρία να εξωτερικεύσει τους ενδόμυχους προβληματισμούς και ενδοιασμούς του. Ως εκ τούτου, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να σχηματίσει ξεκάθαρη εικόνα ως προς την πραγματική φύση και παραμέτρους της διαφοράς και να καθοδηγήσει τα μέρη, μέσω υποβοηθούμενης συζήτησης, στην εξεύρεση μιας κοινώς αποδεκτής λύσης.

Μέσω της Διαμεσολάβησης είναι πραγματικά πιθανή η εξεύρεση λύσης που να επιτρέπει σε καθένα από τα μέρη να κερδίσουν αυτό που επιδιώκουν (win-win solution), χωρίς να υπάρχει κάποιος που να θεωρείται ‘ηττημένος’, αντίθετα δηλαδή με την κατάληξη μέσω της δικαστικής επίλυσης της διαφοράς.

Για χάρη παραδείγματος, γίνεται αναφορά στην λεγόμενη υπόθεση των ‘Ισραηλινών πορτοκαλιών’⁴⁰. Στην περίπτωση αυτή, 2 εταιρείες διεκδικούσαν τα πορτοκάλια με τα οποία ήταν φορτωμένο ένα πλοίο που κατέφθασε στο Λονδίνο από το Ισραήλ. Και οι 2 εταιρείες είχαν στην κατοχή τους νόμιμες φορτωτικές (bills of lading) και διεκδικούσαν ολόκληρο το φορτίο των πορτοκαλιών ως ο νόμιμος δικαιούχος. Οι εταιρείες εξασφάλισαν ασφαλιστικά μέτρα για τα πορτοκάλια, μέχρι την επίλυση της διαφοράς, με την καθυστέρηση όμως να προκαλεί την καταστροφή του φορτίου και τα μέρη να επωμίζονται υψηλά κόστη για την παραμονή του πλοίου στο λιμάνι.

Μέσω του θεσμού της Διαμεσολάβησης στον οποίο τα μέρη προσέφυγαν για να προσπαθήσουν να επιλύσουν τη διαφορά, διαφάνηκε ότι η μια εταιρεία χρειαζόταν τη ψίχα των πορτοκαλιών για την παραγωγή χυμού, ενώ η άλλη εταιρεία χρειαζόταν την φλούδα των

³⁹ Roman Rewald, ‘Mediation in Europe: The Most Misunderstood Method of Alternative Dispute Resolution’, στο “Weil World Arbitration Report” (Weil, Gotshal & Manges LLP 2014), 14

⁴⁰ Υπόθεση «Ισραηλινών πορτοκαλιών» (Διαμεσολάβηση, 27 Νοεμβρίου 2014) <<https://www.diamesolavisi.gov.gr/nea/ypothesi-israilinon-portokalion>> πρόσβαση στις 23 Μαρτίου 2024

πορτοκαλιών για παρασκευή μαρμελάδας. Λόγω της αποτελεσματικής επικοινωνίας που επιτεύχθηκε μέσω της Διαμεσολάβησης, η κάθε πλευρά, πήρε αυτό που χρειαζόταν, επιλύοντας με αυτό τον τρόπο τη διαφορά.

Αν τα μέρη προσέφευγαν σε δικαστική επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο θα προσπαθούσε να καθορίσει το μέρος με τον πιο ισχυρό τίτλο κυριότητας των πορτοκαλιών. Αντίστοιχα, αν τα μέρη διέφευγαν στη Διαιτησία, ενδεχομένως το κάθε μέρος να λάμβανε το μισό φορτίο. Η λύση που επιτεύχθηκε μέσω της Διαμεσολάβησης ήταν η πλέον κατάλληλη, ικανοποιώντας και τα 2 μέρη πλήρως, αφού οποιαδήποτε από τις εναλλακτικές εκβάσεις θα είχαν ως αποτέλεσμα το ένα μέρος ή και τα 2 μέρη να μένουν τουλάχιστον μερικώς ανικανοποίητα.

Επιπρόσθετα από τα ανωτέρω, σημαντικό πλεονέκτημα της επίλυσης διαφοράς μέσω της Διαμεσολάβησης αποτελεί η αυξημένη πιθανότητα διατήρησης καλής σχέσης μεταξύ των μερών. Σε αντίθεση με την δικαστική επίλυση διαφοράς όπου τα μέρη αντιπαρατίθενται, η Διαμεσολάβηση μπορεί να βοηθήσει μέρη που επιθυμούν να διατηρήσουν την οικογενειακή, εργατική ή εμπορική τους σχέση και να συνεχίσουν την συνεργασία τους μετά την επίλυση της διαφοράς⁴¹.

Τα μέρη, όντας αυτά που καλούνται να βρουν την λύση που αρμόζει καλύτερα στη δική τους διαφορά, είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν μια στάση συνεργασίας για την επίτευξη του κοινού τους σκοπού στο πλαίσιο της Διαμεσολάβησης, παρά στο πλαίσιο αντιπαραθέσης ενώπιον δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, τα μέρη είναι πιθανόν να είναι πρόθυμα να συνεχίσουν τη συνεργασία τους μετά την επίλυση της διαφοράς.

Μείωση Απαιτούμενου Χρόνου και Κόστους Επίλυσης Διαφοράς

Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, ο χρόνος εκδίκασης υπόθεσης ενώπιον των Κυπριακών δικαστηρίων ανέρχεται κατά μέσο όρο στις 983 μέρες, με τον πραγματικό χρόνο εκδίκασης πολλές φορές να ξεπερνά το μέσο αυτό όρο κατά πολύ.

Με την υπαγωγή της διαφοράς στη Διαμεσολάβηση, τα μέρη έχουν την ευκαιρία να επιλύσουν τη διαφορά τους σε πολύ πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Η ακριβής χρονική διάρκεια της διαδικασίας της Διαμεσολάβησης εξαρτάται από τις περιστάσεις της κάθε διαφοράς, όπως για παράδειγμα την περιπλοκότητα της διαφοράς, την προετοιμασία που απαιτείται και την ένδειξη καλής θελήσεως που επιδεικνύουν τα μέρη. Ανεξάρτητα από τα πιο πάνω, τα μέρη

⁴¹ Άννα Πλεύρη, 'Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?' (2021) 7 Yearbook on International Arbitration, 211

μπορούν να αναμένουν την επίτευξη συμφωνίας σε συγκριτικά μικρότερο χρονικό διάστημα, με ρεαλιστική προσδοκία ολοκλήρωσης της Διαμεσολάβησης και την επίλυση της διαφοράς εντός ημερών ή εβδομάδων⁴².

Με την μείωση του χρόνου επίλυσης διαφοράς, αναπόφευκτα μπορεί να αναμένεται και αντίστοιχη μείωση στο εμπλεκόμενο κόστος. Εφόσον δεν υπάρχει επιτακτική ανάγκη διορισμού δικηγόρου κατά τη διεξαγωγή Διαμεσολάβησης, το μόνο ίσως κόστος που τα μέρη θα πρέπει να επωμισθούν είναι η αμοιβή του Διαμεσολαβητή, με την οποία τα μέρη θα μπορούν να συμφωνήσουν εκ των προτέρων.

Η αυξημένη χρήση της Διαμεσολάβησης για την επίλυση διαφορών αναμένεται να επιφέρει επιπρόσθετες μειώσεις στο χρόνο και στο κόστος επίλυσης διαφορών ενώπιον δικαστηρίου, αφού ο όγκος υποθέσεων που εκκρεμούν θα είναι μικρότερος.

Εμπιστευτική Φύση της Διαμεσολάβησης

Στο πλαίσιο διαβούλευσης με τα Κράτη Μέλη αναφορικά με τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη λεγόμενη ‘Πράσινη Βίβλο’⁴³. Στο έγγραφο αυτό, τονίζεται ότι το κλειδί για την επιτυχία των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών είναι η εμπιστευτική φύση των διαδικασιών αυτών, η οποία «*συμβάλλει στην κατοχύρωση της ειλικρίνειας των μερών και στην ειλικρίνεια των ανακοινώσεων που γίνονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας*»⁴⁴.

Η σημαντικότητα της εμπιστευτικής φύσης της Διαμεσολάβησης σημειώνεται επίσης στην Αιτιολογική Σκέψη 23 της Οδηγίας 2008/52/EK. Στην Αιτιολογική Σκέψη αυτή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφράζει τη δέσμευση για την προώθηση και τη διασφάλιση του σημαντικού αυτού χαρακτηριστικού (ήτοι της εμπιστευτικής φύσης της Διαμεσολάβησης) στο πλαίσιο μεταγενέστερης δικαστικής επίλυσης της διαφοράς. Κατά τη διεξαγωγή της Διαμεσολάβησης, κάθε μέρος έχει την ευκαιρία να διαβουλευτεί με το Διαμεσολαβητή κατ’ ιδίαν, κατά τον οποίο χρόνο το μέρος έχει την ευκαιρία και ενθαρρύνεται να αποκαλύψει τις πραγματικές του ανησυχίες, την επιδιωκόμενη έκβαση της διαφοράς καθώς και το κατώτατο όριο αποζημίωσης ή λιγότερο επωφελούς λύσης που θα μπορούσε να αποδεχθεί. Το Άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/52/EK (οι πρόνοιες του οποίου έχουν μεταφερθεί στο Κυπριακό Δίκαιο μέσω του

⁴² Constantin-Adi Gavrilă, *How long is your average Mediation?* (Kluwer Mediation Blog, 14 Ιουνίου 2017) <<https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2017/06/14/long-average-mediation/>> πρόσβαση στις 10 Απριλίου 2024

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002]

⁴⁴ *ibid* 33

Άρθρου 23 του Νόμου 159(I)/2012) απαγορεύει στο Διαμεσολαβητή να καταθέσει σε οποιαδήποτε μεταγενέστερη δικαστική διαδικασία ή Διαιτησία οποιοδήποτε στοιχείο ή έγγραφο έχει περιέλθει στην κατοχή ή γνώση του κατά τη διάρκεια της Διαμεσολάβησης. Σύμφωνα με το Κυπριακό Δίκαιο, το καθήκον εμπιστευτικότητας δεσμεύει το Διαμεσολαβητή ακόμα και μετά τον τερματισμό των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων ως Διαμεσολαβητής, καθώς επίσης και μετά τη διαγραφή του από το Μητρώο Διαμεσολαβητών⁴⁵.

Το καθήκον εμπιστευτικότητας εξασφαλίζει ότι οποιεσδήποτε πληροφορίες ή έγγραφα που τα μέρη ενδεχομένως κοινοποιήσουν στο Διαμεσολαβητή κατά τη διάρκεια της Διαμεσολάβησης δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μαρτυρικό υλικό σε μεταγενέστερη δικαστική διαδικασία (σε περίπτωση που η Διαμεσολάβηση είναι ανεπιτυχής)⁴⁶. Ο συλλογισμός πίσω από τη συγκεκριμένη ρύθμιση έγκειται στο γεγονός ότι ο Διαμεσολαβητής, έχοντας συμμετάσχει στη Διαμεσολάβηση, είχε τη δυνατότητα να μάθει πληροφορίες τις οποίες τα μέρη πιθανότατα να μην κοινοποιούσαν στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας⁴⁷.

Τέλος, το Άρθρο 24 του Νόμου 159(I)/2012 προνοεί ότι οποιαδήποτε δήλωση γίνεται ενώπιον Διαμεσολαβητή κατά τη διάρκεια διαδικασίας Διαμεσολάβησης δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως μαρτυρία εναντίον οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας. Το άρθρο αυτό εξασφαλίζει ότι τόσο ο Διαμεσολαβητής, όσο και τα ίδια τα μέρη, δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν πληροφορίες ή δηλώσεις που κοινοποιήθηκαν ή έγιναν κατά τη διάρκεια Διαμεσολάβησης, ενισχύοντας περαιτέρω το κλίμα εμπιστευτικότητας και παροτρύνοντας τα μέρη να εκφραστούν ελεύθερα.

Ανεξάρτητα από τα ανωτέρω, το καθήκον εμπιστευτικότητας που δεσμεύει το Διαμεσολαβητή εν γένει, δύναται να αρθεί εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για λόγους δημόσιας τάξης, όπως για παράδειγμα για την προστασία προσώπων από κίνδυνο, τόσο σωματικό, όσο και ψυχολογικό⁴⁸. Περαιτέρω, παρά την υποχρέωση τήρησης απορρήτου, ο Διαμεσολαβητής ενδέχεται να υποχρεούται ακόμα να αποκαλύψει πληροφορίες που έχουν περιέλθει εις γνώση του στο πλαίσιο Διαμεσολάβησης, εφόσον αυτό επιβάλλεται από ισχύουσα νομοθεσία (για παράδειγμα, νομοθεσίες για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες)⁴⁹.

---

⁴⁵ Ο Περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Νόμος (159(I)/2012), Άρθρο 23 (2)

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002] 33

⁴⁷ *ibid*

⁴⁸ Ο Περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Νόμος (159(I)/2012), Άρθρο 23 (2)

⁴⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002] 33

Εκτελεστότητα των Συμφωνιών Διαμεσολάβησης

Δεδομένης της εμπιστευτικής φύσης του θεσμού της Διαμεσολάβησης και ανεξάρτητα με την διακήρυξη δηλώσεων που γίνονται στο πλαίσιο Διαμεσολάβησης ως μη αποδεκτή μαρτυρία, αξία αναφοράς είναι η δυνατότητα εκτέλεσης οποιαδήποτε συμφωνίας έχει συναφθεί στο πλαίσιο Διαμεσολάβησης με τη λήψη σχετικών δικαστικών μέτρων. Ο γράφων τονίζει τη σημασία της ύπαρξης της δυνατότητας αυτής, αφού, εν την απουσία αντίστοιχου μηχανισμού, η επίλυση διαφορών μέσω Διαμεσολάβησης δεν θα αποτελούσε ελκυστική επιλογή για το κοινό λόγω της αναποτελεσματικότητάς της. Μπορεί να λεχθεί ότι καμία συμφωνία δεν έχει οποιαδήποτε αξία εάν οι όροι της δεν μπορούν να εκτελεστούν από τα μέρη της.

Με την ολοκλήρωση της Διαμεσολάβησης και εφόσον τα μέρη έχουν καταλήξει σε συμβιβασμό, ο Διαμεσολαβητής συντάσσει γραπτή συμφωνία συμβιβασμού, στην οποία αναγράφονται οι όροι τους οποίους έχουν συμφωνήσει τα μέρη και τους οποίους υπογράφουν ως αποδεκτούς (η «**συμφωνία Διαμεσολάβησης**»). Η συμφωνία Διαμεσολάβησης δύναται να προνοεί ότι καθένα από τα μέρη δύναται από μόνο του να προβεί στην κατάθεση αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο για την εκτέλεση της⁵⁰. Ο Διαμεσολαβητής προσυπογράφει τη συμφωνία Διαμεσολάβησης και προμηθεύει με πρωτότυπο αντίτυπο το κάθε μέρος.

Το Άρθρο 32 (1) του Νόμου 159(I)/2012 προνοεί για τη δυνατότητα υποβολής αίτησης στο δικαστήριο, αναφορικά με την εκτέλεση συμφωνίας που επιτεύχθηκε μέσω Διαμεσολάβησης. Το Άρθρο αυτό προσφέρει στα μέρη που προσφεύγουν στη Διαμεσολάβηση, την απαραίτητη βεβαιότητα ως προς την ισχύ της συμφωνίας Διαμεσολάβησης, μέσω της δυνατότητας εκτέλεσής της. Σύμφωνα με το Άρθρο 32 (3) (α) του Νόμου 159(I)/2012, το σύνολο ή μέρος της συμφωνίας που επιτεύχθηκε μέσω Διαμεσολάβησης το οποίο καθίσταται εκτελεστό από το δικαστήριο, έχει ισοδύναμη ισχύ με δικαστική απόφαση.

Δυνατότητα Προσφυγής στο Δικαστήριο σε Περίπτωση Αποτυχίας της Διαμεσολάβησης

Το Άρθρο 8 (1) της Οδηγίας 2008/52/EK στοχεύει στη διασφάλιση του δικαιώματος των μερών να προσφύγουν στο δικαστήριο σε περίπτωση αποτυχίας της διαδικασίας Διαμεσολάβησης. Το Άρθρο 27 του Νόμου 159(I)/2012, το οποίο εναρμονίζει την πιο πάνω πρόνοια, διευκρινίζει ότι ο χρόνος παραγραφής του αγωγίμου δικαιώματος των μερών αναστέλλεται με την έναρξη της διαδικασίας Διαμεσολάβησης και συνεχίζει να τρέχει από την ημερομηνία τερματισμού της.

⁵⁰ Νόμος 159(I)/2012, Άρθρο 30 (2)

Η αναστολή του χρόνου παραγραφής του αγώγιμου δικαιώματος προσφέρει αίσθηση ασφάλειας για τα μέρη, τα οποία μπορούν να προσφύγουν ελεύθερα στο θεσμό της Διαμεσολάβησης για την επίλυση της διαφοράς τους, γνωρίζοντας ότι σε περίπτωση που η διαδικασία αυτή δεν είναι επιτυχής, θα μπορούν να επιδιώξουν την επίλυση της διαφοράς μέσω της δικαστικής οδού.

2.1.3. Μειονεκτήματα Διαμεσολάβησης

Μη Αποτελεσματικό Νομικό Πλαίσιο

Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από την χρήση της Διαμεσολάβησης, τόσο προς τα ίδια τα μέρη (π.χ. εξεύρεση αμοιβαίως επωφελούς λύσης με μειωμένο απαιτούμενο κόστος και χρόνο), όσο και προς το ίδιο το σύστημα (αποσυμφόρηση, εξοικονόμηση χρόνου και πόρων), το ποσοστό επίλυσης διαφορών μέσω Διαμεσολάβησης παραμένει χαμηλό. Η έως τώρα προαιρετική φύση της Διαμεσολάβησης (opt-in), επιτρέπει στα μέρη να προσφεύγουν στα δικαστήρια, χωρίς καμιά ανησυχία για τα χαμένα πλεονεκτήματα.

Οι πρόσφατες αλλαγές στο νομικό πλαίσιο της Κύπρου, οι οποίες τέθηκαν σε εφαρμογή την 01/09/2023 μέσω των Περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών του 2023 (οι «**Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας**»), επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό. Σύμφωνα με τον Πρωταρχικό Σκοπό των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας, κατά τη διαχείριση των υποθέσεων ενώπιον του, το δικαστήριο έχει καθήκον να ενθαρρύνει τους διάδικους να χρησιμοποιούν διαδικασίες Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών σε περιπτώσεις που αυτό το κρίνει πρέπον και να διευκολύνει τη χρήση τέτοιας διαδικασίας, μεταξύ άλλων⁵¹.

Περαιτέρω, τα Προδικαστηριακά Πρωτόκολλα, τα οποία σύμφωνα με τους Κανονισμούς Πολιτικής Δικονομίας «*αποτελούν τη συνήθη και εύλογη προσέγγιση σε σχέση με προδικαστηριακή συμπεριφορά και αναμένεται ότι θα ακολουθούνται*»⁵², στοχεύουν στο (α) να προάγουν περισσότερες προδικαστηριακές επαφές μεταξύ των μερών, (β) να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή μεταξύ των μερών έγκαιρης και πλήρους πληροφόρησης σχετικά με την ενδεχόμενη δικαστική απαίτηση, (γ) να διευκολύνουν καλύτερη προδικαστηριακή έρευνα και από τις δύο πλευρές, και (δ) να αποφευχθεί η προσφυγή των μερών στο δικαστήριο με διακανονισμό της απαίτησης πριν την έναρξη δικαστικής διαδικασίας⁵³, μεταξύ άλλων.

⁵¹ Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας, Μέρος 1 (5) (ε)

⁵² Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας, Μέρος 3 (9)

⁵³ *ibid*

Το Μέρος 3 (16) των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας υποχρεώνει τα μέρη να εμπλακούν σε διαπραγμάτευση εφόσον η απαίτηση παραμένει υπό αμφισβήτηση, με σκοπό την επίλυση της διαφοράς εξωδικαστικά και την αποφυγή της λήψης δικαστικών μέτρων.

Περαιτέρω, το Έντυπο 39, το οποίο σύμφωνα με το Μέρος 28 (2) (1) πρέπει να συμπληρώνεται από τους δικηγόρους πριν από το ακροαματικό στάδιο αγωγής, απαιτεί όπως οι τελευταίοι επιβεβαιώσουν ότι έχουν ενημερώσει και επεξηγήσει τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται ο διακανονισμός της διαφοράς, καθώς και τη δυνατότητα του δικαστηρίου να επιβάλει κυρώσεις σε περίπτωση ανεπαρκών προσπαθειών για εξωδικαστική διευθέτηση.

Είναι η άποψη του γράφοντος ότι η υποχρέωση που επιβάλλουν τόσο στα μέρη, όσο και στους δικηγόρους τους οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας δεν θα επιφέρει καμία ουσιαστική μείωση στο χρόνο εκδίκασης δικαστικών υποθέσεων. Η υποχρέωση των Δικηγόρων να ενημερώνουν τους πελάτες τους αναφορικά με τα πλεονεκτήματα μιας συμβιβαστικής λύσης, καθώς και η υποχρέωση των μερών να εμπλακούν σε διαπραγμάτευση για την επίτευξη μιας τέτοιας λύσης μπορούν εύκολα να θεωρηθούν ως εκπληρωθείσες, χωρίς όμως να γίνεται ουσιαστική προσπάθεια δομημένης και στοχευμένης συζήτησης με την άλλη πλευρά. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι η υποχρέωση των δικηγόρων να ενημερώσουν τους πελάτες τους αναφορικά με τη δυνατότητα προσφυγής στη Διαμεσολάβηση για την επίλυση διαφοράς, προϋπήρχε της εισαγωγής των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας⁵⁴. Σημειώνεται ότι η νομική αυτή υποχρέωση δε σημείωσε καμία επιτυχία κατά την περίοδο των 12 περίπου χρόνων εφαρμογής του Νόμου 159(I)/2012, τόσο στον άμεσο στόχο της προς ενθάρρυνση της χρήσης του θεσμού της Διαμεσολάβησης για εξωδικαστική επίλυση διαφορών, όσο και στον έμμεσο στόχο, της κατ' αποτέλεσμα μείωσης του χρόνου εκδίκασης δικαστικών υποθέσεων. Όπως σημειώνει η Άννα Πλεύρη, αντίστοιχη προσπάθεια που έγινε για εισαγωγή υποχρεωτικής προσπάθειας εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών με την τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας το 1995 επέφερε μηδαμινά αποτελέσματα⁵⁵.

Δυστυχώς, κατά την άποψη του γράφοντος, μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την έως τώρα μειωμένη προσφυγή στο θεσμό της Διαμεσολάβησης για επίλυση διαφορών, μπορεί να αποδοθεί στους Δικηγόρους. Ο μέσος επαγγελματίας που εξασκεί το δικηγορικό επάγγελμα, τεκμαίρεται ότι αντλεί σημαντικό (αν όχι το μεγαλύτερο) μέρος των εισοδημάτων του από την

⁵⁴ Νόμος 159(I)/2012, Άρθρο 13 (2)

⁵⁵ Άννα Πλεύρη, *Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?* (2021) 7 YB on Int'l Arb, 215 <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ybinar7&collection=journals&id=209&startid=&end=222>> πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2024

αμοιβή για το χειρισμό και την εκδίκαση υποθέσεων. Συνεπώς, η μαζική επίλυση διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση ανάγκης για πληρωμή δικηγορικών αμοιβών για το σκοπό αυτό⁵⁶.

Ως το πρώτο σημείο επαφής των μερών για παροχή συμβουλής για εν εξελίξει διαφορές, οι Δικηγόροι μπορούν να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τους πελάτες τους για τη μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την επίλυση της διαφοράς. Στη βάση των ανωτέρω, εάν υποσυνείδητα (ή ακόμα και συνειδητά) οι Δικηγόροι επιλέγουν τη δικαστική οδό για επίλυση διαφορών λόγω του μεγάλου όγκου αμοιβών που θα λάβουν, είναι αναμενόμενο τα μέρη, καθοδηγούμενα υπό τη συμβουλή των δικηγόρων τους, να επιλέξουν τη μέθοδο αυτή. Ως εκ τούτου, τα επίπεδα προσφυγής στη Διαμεσολάβηση παραμένουν πολύ χαμηλά.

Είναι η θέση το γράφοντος ότι ακόμα και με την εισαγωγή των υποχρεώσεων, αφενός των δικηγόρων να ενημερώνουν τους πελάτες τους για τα πλεονεκτήματα συμβιβαστικής λύσης και αφετέρου των μερών να εμπλέκονται σε διαπραγμάτευση με σκοπό την εξωδικαστική επίλυση της διαφοράς, δεν θα επέλθει αισθητή μείωση στο χρόνο εκδίκασης αγωγών. Τα μέρη αναμένονται να προβαίνουν σε επιπόλαιες συζητήσεις για σκοπούς εκπλήρωσης των εκ του νόμου υποχρεώσεών τους, χωρίς να καταβάλλεται ουσιαστική προσπάθεια για επίλυση της διαφοράς.

Για την άρση οποιασδήποτε αμφιβολίας ως προς το λόγο επιλογής της δικαστικής οδού για την επίλυση διαφορών, καθώς και για την ουσιαστική προσπάθεια κατεύθυνσης του κοινού προς τη Διαμεσολάβηση, ο γράφων υποστηρίζει την τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, καθιστώντας την προσφυγή στη Διαμεσολάβηση για προσπάθεια επίλυσης διαφορών υποχρεωτική. Τα μέρη θα εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν στο δικαστήριο, μόνο εφόσον και μετά από την διεξαγωγή της υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας Διαμεσολάβησης.

Ανάγκη Προσφυγής στο Δικαστήριο για την Εκτέλεση Συμφωνίας Διαμεσολάβησης

Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, ένα από τα σημαντικά πλεονεκτήματα της επίλυσης διαφορών μέσω Διαμεσολάβησης είναι η βεβαιότητα που προσφέρει για τη δυνατότητα εκτέλεσης της συμφωνίας που θα συναφθεί με την ολοκλήρωση της διαδικασίας και τη συμμόρφωση των μερών με τις υποχρεώσεις που αυτά ανέλαβαν στο πλαίσιο της συμφωνίας Διαμεσολάβησης.

Εντούτοις, σημειώνεται ότι ενώ ένας από τους λόγους που προωθείται η χρήση του θεσμού της Διαμεσολάβησης είναι η αποφυγή προσφυγής στα δικαστήρια (περιλαμβανομένων των

⁵⁶ David Spencer και Michael Brogan, *Mediation Law and Practice* (Cambridge University Press, 2007) 26

μειονεκτημάτων που απορρέουν από αυτή τη μέθοδο επίλυσης διαφορών), μέρος που επιθυμεί να λάβει μέτρα για την εκτέλεση της συμφωνίας Διαμεσολάβησης, υποχρεούται να προσφύγει στη δικαστική οδό. Δεδομένης της ανάγκης χρήσης της δικαστικής οδού για την λήψη μέτρων για την εκτέλεση συμφωνίας Διαμεσολάβησης, ο γράφων αναγνωρίζει το γεγονός ότι η συγκεκριμένη διαδικασία αναμένεται να μην είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα και να μην συνεπάγεται υψηλά κόστη. Συνεπώς, ακόμα και στην περίπτωση μη συμμόρφωσης ενός μέρους με τη συμφωνία Διαμεσολάβησης, ο συνολικός χρόνος και το κόστος για την επίλυση της διαφοράς και για τη λήψη μέτρων για την εκτέλεση της συμφωνίας αναμένεται να εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλότερα από την επίλυση της διαφοράς και τη λήψη μέτρων εκτέλεσης εξολοκλήρου μέσω δικαστηρίου.

2.1.4. Εναλλακτική Επίλυση Καταναλωτικών Διαφορών

Λόγω της ανισορροπίας διαπραγματευτικής ισχύος με τους εμπόρους, οι καταναλωτές αναγνωρίζονται ως μια κατηγορία που χρήζει αυξημένης προστασίας. Το Άρθρο 38 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλει όπως οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας για τους καταναλωτές. Περαιτέρω, το Άρθρο 169 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει ότι πρέπει να διασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας για τα συμφέροντα των καταναλωτών, μεταξύ άλλων, με την προστασία των οικονομικών τους συμφερόντων και την προώθηση του δικαιώματος για *«ενημέρωση, εκπαίδευση και οργάνωσή τους για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους»*, μέσω της θέσπισης μέτρων για την εσωτερική αγορά.

Στο πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών, θεσπίστηκε η Οδηγία 2013/11/ΕΕ για την Εναλλακτική Επίλυση Καταναλωτικών Διαφορών. Η Οδηγία αυτή αναγνώρισε ότι πρόσβαση σε απλούς, αποτελεσματικούς, γρήγορους και χαμηλού κόστους τρόπους επίλυσης διαφορών αναφορικά με την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών είναι καίριας σημασίας για την προστασία των καταναλωτών, καθώς και στην προώθηση της εσωτερικής αγοράς⁵⁷.

Η Οδηγία 2013/11/ΕΕ καλύπτει διαφορές που προκύπτουν από συμβάσεις μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων που διαμένουν ή είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁸. Επιβάλλει στα Κράτη Μέλη να διευκολύνουν την πρόσβαση των καταναλωτών σε μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών με την δυνατότητα υποβολής παραπόνου ηλεκτρονικά σε

⁵⁷ Οδηγία 2013/11/ΕΕ, Αιτιολογική Σκέψη 4

⁵⁸ *ibid* Άρθρο 2

αρμόδιο φορέα ο οποίος θα επιληφθεί της επίλυσής του⁵⁹. Για το σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναπτύξει και διατηρεί την πλατφόρμα Ηλεκτρονικής Επίλυσης Διαφορών σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΕ) Αρ. 524/2013 για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών. Σύμφωνα με το Άρθρο 9 της Οδηγίας, εκτός εάν εθνική νομοθεσία το απαιτεί, η συμμετοχή των εμπόρων στη διαδικασία Εναλλακτικής Επίλυσης της διαφοράς δεν είναι υποχρεωτική.

Παρά τα πιο πάνω, από την εισαγωγή τους το 2013, οι Ευρωπαϊκές νομοθετικές πρόνοιες αναφορικά με την εξωδικαστική επίλυση διαφορών δεν έχουν ενημερωθεί⁶⁰. Επιπρόσθετα, παρά τις ευγενείς προθέσεις για δημιουργία της, η πλατφόρμα Ηλεκτρονικής Επίλυση Διαφορών έχει αποδειχτεί αναποτελεσματική για την επίλυση διαφορών αναφορικά με διαδικτυακές αγορές⁶¹. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα δημόσιων διαβουλεύσεων που διεξάχθηκαν το 2022, στις 17 Οκτωβρίου 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πρόταση για αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για την Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών⁶².

Σύμφωνα με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις⁶³, το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2013/11/ΕΕ θα διευρυνθεί, με τη συμπερίληψη όλων των παραβιάσεων του Ευρωπαϊκού δικαίου που αφορά την προστασία των καταναλωτών. Η συμμετοχή στη διαδικασία Εναλλακτικής Επίλυσης της διαφοράς θα παραμείνει οικειοθελής για τους εμπόρους, οι οποίοι όμως θα απαιτούνται να απαντήσουν εντός 20 εργάσιμων ημερών εάν προτίθενται να συμμετάσχουν στη διαδικασία. Η Οδηγία θα επιτρέπει επίσης την οικειοθελή συμμετοχή εμπόρων που είναι εγκατεστημένοι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε προσπάθεια απλοποίησης της διαδικασίας, η πλατφόρμα Ηλεκτρονικής Επίλυσης Διαφορών προτείνεται να καταργηθεί και να αντικατασταθεί από ένα ψηφιακό διαδραστικό εργαλείο που θα καθοδηγεί τους καταναλωτές ως προς τις λύσεις για την έννομη προστασία τους⁶⁴. Οι καταναλωτές θα μπορούν να υποβάλουν καταγγελία και υποστηρικτικά έγγραφα

⁵⁹ Οδηγία 2013/11/ΕΕ, Άρθρο 5

⁶⁰ Yasmina Yakimova, 'Modernised out-of-court consumer redress rules adopted by Parliament' (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13 Μαρτίου 2024) <<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19019/modernised-out-of-court-consumer-redress-rules-adopted-by-parliament>> Πρόσβαση στις 04/05/2024

⁶¹ *ibid*

⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Αναθεώρηση της οδηγίας για την εναλλακτική επίλυση των καταναλωτικών διαφορών (οδηγία ΕΕΚΔ)' <https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint/alternative-dispute-resolution-consumers_el#ref-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B> Πρόσβαση στις 04/05/2024

⁶³ *ibid*

⁶⁴ *ibid*

ηλεκτρονικά, ενώ, συμβαδίζοντας με τις τεχνολογικές εξελίξεις, η διαδικασία θα δύναται να διεξαχθεί με αυτοματοποιημένα μέσα. Σε τέτοια περίπτωση, τα μέρη θα μπορούν να ζητήσουν την επανεξέταση της απόφασης από φυσικό πρόσωπο. Τέλος, για εξοικονόμηση χρόνου και πόρων, καθώς και για την έκδοση ομοιογενών αποφάσεων σε όμοιες υποθέσεις, οι φορείς Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών θα δύνανται, κατόπιν έγκρισης από τους εμπλεκόμενους καταναλωτές, να ομαδοποιήσουν τις υποθέσεις αυτές. Ο γράφων αναγνωρίζει την επίδραση της ανάπτυξης της τεχνολογίας στη φύση των διαφορών που προκύπτουν, στις μεθόδους επίλυσης διαφορών και συνεπώς την ανάγκη για την επικαιροποίηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου ως προτείνεται ανωτέρω.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημαντικότητα προστασίας των καταναλωτών έχει αναγνωρισθεί στην Κύπρο προ πολλού. Ο Περί της Σύστασης και Λειτουργίας του Ενιαίου Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσεως Νόμος του 2010 θεσπίστηκε για σκοπούς εναρμόνισης με τη Σύσταση 98/257/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ο «Χρηματοοικονομικός Επίτροπος»).

Ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος είναι υπεύθυνος να εξετάζει παράπονα καταναλωτών εναντίον χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων⁶⁵. Καταναλωτής που υποβάλλει παράπονο σε χρηματοοικονομική επιχείρηση, εφόσον δεν λάβει απάντηση ή δεν μείνει ικανοποιημένος από την απάντηση της επιχείρησης, δύναται να υποβάλει σχετικό παράπονο στον Χρηματοοικονομικό Επίτροπο. Το Άρθρο 14 του Νόμου 84(Ι)/2010 επιβάλλει όπως ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος εκδώσει την απόφασή του εντός 3 μηνών από την ημερομηνία λήξης του πλήρους φακέλου της υπόθεσης, διατηρώντας με αυτό τον τρόπο το χρόνο επίλυσης της διαφοράς σύντομο.

Ο γράφων σημειώνει το σημαντικό ρόλο που συντελεί ο θεσμός του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου. Εντούτοις, ο γράφων σημειώνει ότι η σχετική νομοθεσία χρίζει τροποποίησης για τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της. Επί του παρόντος, σύμφωνα με το Νόμο 84(Ι)/2010 δικαίωμα να υποβάλουν παράπονο στο Χρηματοοικονομικό Επίτροπο έχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα αναφορικά με διαφορά αξίας μέχρι τις €250,000. Επιπρόσθετα, εφόσον πρόκειται για την υποβολή παραπόνου από νομικό πρόσωπο, ο κύκλος εργασιών του δεν πρέπει να ξεπερνά τις €350,000 ετησίως ή να έχει έσοδα πέραν των €250,000 εφόσον πρόκειται για σωματείο ή ίδρυμα⁶⁶. Ο γράφων υποβάλλει ότι η τροποποίηση του εν λόγω νόμου θα διασφαλίσει ότι διαφορές χρηματοοικονομικής φύσης θα έχουν αυξημένες πιθανότητες

⁶⁵ Νόμος 84(Ι)/2010, Άρθρο 4

⁶⁶ Ibid Άρθρο 10

επίλυσης χωρίς τη λήψη δικαστικών μέτρων εφόσον αρθούν οι συγκεκριμένοι περιορισμοί για τα πρόσωπα που έχουν τη δυνατότητα προσφυγής στο Χρηματοοικονομικό Επίτροπο.

2.2. Διαιτησία

Η Διαιτησία και η Διαμεσολάβηση αποτελούν τις 2 πιο γνωστές και ευρέως χρησιμοποιούμενες μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών. Παρόλο που η παρούσα εργασία πραγματεύεται την πρόταση εισαγωγής υποχρεωτικής προσπάθειας επίλυσης διαφορών μέσω του θεσμού της Διαμεσολάβησης, θα εξεταστεί εν συντομία και ο θεσμός της Διαιτησίας για σκοπούς ολοκλήρωσης.

Ως Διαιτησία νοείται η διαδικασία μέσω της οποίας ένα ή περισσότερα τρίτα, ανεξάρτητα άτομα (οι Διαιτητές) αποφασίζουν για την επίλυση μιας διαφοράς, η οποία προσομοιάζει, αλλά δεν αποτελεί, δικαστική διαδικασία⁶⁷.

Με την υπογραφή ειδικής συμφωνίας (συνυποσχετικό) ή τη συμπερίληψη ρήτρας Διαιτησίας σε εμπορική σύμβαση, τα μέρη συμφωνούν αμετάκλητα στην υπαγωγή υφιστάμενων ή μελλοντικών διαφορών στη Διαιτησία⁶⁸. Σύμφωνα με το συνυποσχετικό ή τη ρήτρα Διαιτησίας, τα μέρη διορίζουν το Διαιτητή στον οποίο θα παραπεμφθεί η διαφορά. Σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Περί Διαιτησίας Νόμου (το «**Κεφάλαιο 4**»), σε περίπτωση που τα μέρη δε συμφωνούν για το διορισμό του Διαιτητή, αυτός διορίζεται από το δικαστήριο. Εφόσον γίνεται συγκεκριμένη πρόνοια, η παραπομπή της διαφοράς σε Διαιτησία γίνεται σε 2 Διαιτητές, ενώ το κάθε μέρος έχει δικαίωμα να διορίσει ένα Διαιτητή. Σε τέτοια περίπτωση, με την ολοκλήρωση του δικού τους διορισμού, οι Διαιτητές διορίζουν Επιδιαιτητή⁶⁹, ο οποίος έχει νικώσα ψήφο για την έκδοση της απόφασης.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ο Διαιτητής έχει την υποχρέωση να εφαρμόσει το νόμο με ακρίβεια, δεν δεσμεύεται από περιορισμούς που θέτει το δίκαιο της απόδειξης, αλλά πρέπει να εφαρμόζει τους κανόνες της φυσικής δικαιοσύνης.

Κατά τη διεξαγωγή της Διαιτησίας, κάθε μέρος έχει το δικαίωμα να παρουσιάσει την υπόθεση του ενώπιον του Διαιτητή, με τη δυνατότητα υποβολής στοιχείων για απόδειξη των ισχυρισμών τους και κλήτευσης μαρτύρων (δυνάμει κλητηρίου εντάλματος που εκδίδεται από αρμόδιο δικαστήριο) προς εξέτασή τους. Ο Διαιτητής έχει εξουσία να ορκίζει τα μέρη και τους μάρτυρες που εμφανίζονται ή να εξασφαλίζει τις διαβεβαιώσεις τους ως προς το αληθές του περιεχομένου των δηλώσεών τους. Στη βάση των όσων έχουν τεθεί υπόψη του, ο Διαιτητής εκδίδει απόφαση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Σε αντίθετη περίπτωση, τα μέρη

⁶⁷ Oxford Dictionary of Law, Oxford University Press (8^η Έκδοση, 2015), 44

⁶⁸ Ο Περί Διαιτησίας Νόμος (Κεφ. 4), Άρθρο 3

⁶⁹ Κεφάλαιο 4, Πρώτο Παράρτημα, Παράγραφος 2

δύνανται να υποβάλουν αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο για απομάκρυνση διαιτητή ο οποίος «αμελεί να ενεργήσει με τη δέουσα ταχύτητα στην ανάληψη και συνέχιση της παραπομπής και την έκδοση της απόφασής του»⁷⁰. Απόφαση που εκδίδεται στο πλαίσιο Διαιτησίας είναι οριστική και δεσμευτική για τα μέρη.

2.2.1. Πλεονεκτήματα Διαιτησίας

Εκούσια Φύση και Αυτονομία των Μερών

Κάποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει τη φράση ‘ιδιωτική δικαιοσύνη’, η οποία θα χαρακτηρίζει αρκετά αντιπροσωπευτικά τη Διαιτησία. Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, η παραπομπή διαφοράς στη Διαιτησία εμπίπτει αποκλειστικά στην διακριτική ευχέρεια των μερών. Τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν να παραπέμψουν στη Διαιτησία συγκεκριμένη διαφορά που έχει ήδη προκύψει με την υπογραφή σχετικού συνυποσχετικού. Εναλλακτικά, τα μέρη μπορούν να συμπεριλάβουν ‘ρήτρα Διαμεσολάβησης’ στη σύμβασή τους, με την οποία θα δεσμεύονται να παραπέμψουν τυχόν διαφορά προκύψει στο μέλλον σε Διαιτησία.

Η εκούσια φύση της διαδικασίας και της αυτονομίας των μερών εντοπίζεται περαιτέρω στο δικαίωμα τους να ορίσουν στο συνυποσχετικό ή τη ρήτρα Διαιτησίας συγκεκριμένο Διαιτητή που θα ακούσει την υπόθεση ή τον τρόπο διορισμού αυτού. Τα μέρη δύνανται να ορίσουν συγκεκριμένα προσόντα ή εμπειρία που ο Διαιτητής θα πρέπει απαραίτητα να έχει.

Επιπρόσθετα, εφόσον πρόκειται για διεθνής Διαιτησία σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμου του 1987 (ο «**Νόμος 101/1987**»), τα μέρη μπορούν να επιλέξουν τη γλώσσα στην οποία θα διεξαχθεί η Διαιτησία⁷¹, το χώρο διεξαγωγής της⁷², καθώς και το εφαρμοστέο δίκαιο⁷³.

Δεσμευτική Απόφαση

Σημαντικό πλεονέκτημα που απορρέει από την επίλυση διαφοράς μέσω της Διαιτησίας αποτελεί η δεσμευτική φύση της Διαιτητικής απόφασης⁷⁴. Τα μέρη που επιλέγουν την Διαιτησία αντί της δικαστικής οδού για επίλυση του συνόλου ή μέρους της διαφοράς τους, μπορούν να βασιστούν στην εκτελεστικότητα της Διαιτητικής απόφασης προς εξασφάλιση των

⁷⁰ Κεφάλαιο 4, Άρθρο 13 (1)

⁷¹ Νόμος 101/1987, Άρθρο 22 (1)

⁷² Νόμος 101/1987, Άρθρο 20 (1)

⁷³ Νόμος 101/1987, Άρθρο 28 (1)

⁷⁴ Κεφάλαιο 4, Πρώτο Παράρτημα, Παράγραφος 6

δικαιωμάτων τους. Τα μέρη δύνανται να προσφύγουν στο δικαστήριο για εγγραφή της Διαιτητικής απόφασης ως δικαστική απόφαση για σκοπούς εκτέλεσής της⁷⁵.

Σύντομος Χρόνος Ολοκλήρωσης και Χαμηλό Κόστος

Όμοια με την επίλυση διαφορών μέσω του θεσμού της Διαμεσολάβησης, η Διαιτησία αποτελεί μια συγκριτικά σύντομη διαδικασία. Με την κρίση της υπόθεσης από Διαιτητή αντί από δικαστή, τα μέρη μπορούν να αποφύγουν τις εκτενείς καθυστερήσεις που επιδεικνύουν τα Κυπριακά δικαστήρια. Αναλόγως της διαθεσιμότητας του Διαιτητή που διορίζεται από τα μέρη και του χρόνου για την απαραίτητη προετοιμασία, τα μέρη μπορούν να ελπίζουν στην ολοκλήρωση της Διαιτητικής διαδικασίας σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αν και το κόστος που συνεπάγεται στην επίλυση διαφορών μέσω Διαιτησίας αναμένεται να είναι υψηλότερο από την υπαγωγή των διαφορών στη Διαμεσολάβηση, λόγω του σύντομου χρόνου ολοκλήρωσης της διαδικασίας, της απουσίας δικαστικών και υπέρογκων δικηγορικών εξόδων, αναμένεται να είναι κατά πολύ χαμηλότερο από το κόστος για την εκκίνηση δικαστικών διαδικασιών.

2.2.2. Μειονεκτήματα Διαιτησίας

Απαρραιωμένο Νομικό Πλαίσιο

Όπως παρατηρεί η Άννα Πλεύρη, το Κεφάλαιο 4, το οποίο πραγματεύεται τις περιπτώσεις ημεδαπής διαιτησίας, θεσπίστηκε το 1944 επί Αγγλοκρατίας και οι πρόνοιες του προσομοιάζουν αυτές του Arbitration Act 1950 του Ηνωμένου Βασιλείου⁷⁶. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι το συγκεκριμένο Αγγλικό νομοθέτημα έχει έκτοτε τροποποιηθεί 3 φορές (το 1975, το 1979 και το 1996), για να μπορεί να ανταποκρίνεται στις συνεχείς εξελίξεις και στα σύγχρονα δεδομένα. Όπως αναγνώρισε το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση **Τσιμεντοποιία Βασιλικού κατά Αρχής Λιμένων Κύπρου**⁷⁷, «για να ανταποκριθεί [ο θεσμός] καλύτερα στις προσδοκίες εκείνων που προσφεύγουν σε διαιτησία επιβάλλεται η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός του περί διαιτησίας Νόμου, Κεφ. 4, που θεσπίστηκε το 1944 και παραμένει έκτοτε αναλλοίωτος».

⁷⁵ Κεφάλαιο 4, Άρθρο 21

⁷⁶ Άννα Πλεύρη, '1. Η δεκτικότητα υπαγωγής διαφορών σε διαιτησία στο Κυπριακό και Αγγλικό Δίκαιο', σε: Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022), τόμ. 1, 2022, 419

⁷⁷ (2001) 1 ΑΑΔ 23

Όπως περαιτέρω ορθά παρατηρεί η Πλεύρη, στο Κεφάλαιο 4 δεν γίνεται καμία αναφορά ούτε θέτονται κριτήρια για τον καθορισμό των διαφορών που μπορούν να επιλυθούν μέσω της Διαιτησίας, τόσο ως προς τη φύση του αντικειμένου, όσο και των υποκειμένων της διαφοράς⁷⁸.

Δεσμευτική Φύση Εσφαλμένων Διαιτητικών Αποφάσεων

Εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, απόφαση που εκδίδεται στο πλαίσιο Διαιτησίας είναι έγκυρη και εκτελεστή. Διαιτητική απόφαση δύναται να ακυρωθεί όπου ο Διαιτητής έχει επιδείξει κακή συμπεριφορά ή χειριστεί κακώς την υπόθεση, όταν η Διαιτησία έχει διεξαχθεί ή η απόφαση έχει εκδοθεί παράτυπα⁷⁹. Σύμφωνα με το Νόμο 101/1987, Διαιτητική απόφαση που έχει εκδοθεί αναφορικά με διεθνή Διαιτησία δύναται να κηρυχθεί άκυρη εφόσον, μεταξύ άλλων, η σύνθεση του Διαιτητικού δικαστηρίου ή διεξαγωγή της Διαιτητικής διαδικασίας έγινε κατά παράβαση σχετικής συμφωνίας των μερών⁸⁰, ή εφόσον το δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το αντικείμενο της διαφοράς δεν είναι δεκτικό Διαιτησίας κατά το δίκαιο της Κυπριακής Δημοκρατίας⁸¹.

Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, Διαιτητική απόφαση δύναται να ακυρωθεί από δικαστήριο μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ως διαφαίνεται, είναι ρεαλιστικά απίθανο να συντρέχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να οδηγήσουν στην ακύρωση Διαιτητικής απόφασης. Συνεπώς, σε περίπτωση που απόφαση εκδίδεται από το Διαιτητή στη βάση εσφαλμένης ερμηνείας της νομοθεσίας ή της νομολογίας, τα μέρη πολύ δύσκολα θα μπορέσουν να αποδείξουν το λάθος χειρισμό ενώπιον δικαστηρίου για την ακύρωση της σχετικής απόφασης.

⁷⁸ Άννα Πλεύρη, 'I. Η δεκτικότητα υπαγωγής διαφορών σε διαιτησία στο Κυπριακό και Αγγλικό Δίκαιο', σε: Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022), τόμ. 1, 2022, 420

⁷⁹ Κεφάλαιο 4, Άρθρο 20 (2)

⁸⁰ Νόμος 101/1987, Άρθρο 34 (2) (α) (iv)

⁸¹ Νόμος 101/1987, Άρθρο 34 (2) (β) (i) – Όπως για παράδειγμα διαφορές που εμπíπτουν στο οικογενειακό δίκαιο, οι οποίες εμπíπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Οικογενειακού Δικαστηρίου.

ΜΕΡΟΣ 3 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΓΙΑ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΜΕΣΩ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

3.1. Μοντέλα Υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Προς υποστήριξη της πρότασης του για την εισαγωγή υποχρέωσης προσφυγής στη Διαμεσολάβηση πριν τη λήψη ένδικων μέσων, ο γράφων θα αναλύσει στο μέρος αυτό το νομοθετικό πλαίσιο Κρατών Μελών που έχουν επιβάλει αντίστοιχη υποχρέωση.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η έκδοση της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ επήλθε ως αποτέλεσμα της προσπάθειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου να επιφέρουν ισορροπία μεταξύ του ποσοστού επίλυσης διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών. Τονίζεται ότι η Οδηγία 2008/52/ΕΚ στοχεύει στην συμπλήρωση της δικαστικής επίλυσης διαφορών με το θεσμό της Διαμεσολάβησης, ενώ σε καμία περίπτωση δεν αποσκοπεί στην αντικατάστασή της.

Για το σκοπό αυτό, ως θα εξεταστεί πιο κάτω, η Οδηγία κατέστησε την υποχρεωτική προσφυγή στη Διαμεσολάβηση πιθανή (υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις), με το νομοθέτη του κάθε Κράτους Μέλους να μπορεί να επιλέξει κατά πόσο να υιοθετήσει αυτή την προσέγγιση, με κάποια Κράτη Μέλη να έχουν ήδη θέσει αυτό το μοντέλο σε εφαρμογή.

Ιταλικό Μοντέλο Διαμεσολάβησης

Πριν την εισαγωγή του Νόμου 4640/2019 στην Ελλάδα αναφορικά με τη Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η Ιταλία αποτελούσε το πρώτο και μοναδικό Κράτος Μέλος που εισήγαγε το μοντέλο της υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης στην έννομη του τάξη.

Η προσπάθεια της Ιταλικής κυβέρνησης να προωθήσει την επίλυση διαφορών μέσω του θεσμού της Διαμεσολάβησης ξεκίνησε από το 1993 με την εισαγωγή του Νόμου 580/1993, ο οποίος επέτρεπε στα εμπορικά επιμελητήρια να συστήσουν επιτροπές Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας, κατά κύριο λόγο για την επίλυση διαφορών μεταξύ εταιρειών και των πελατών τους. Η προσπάθεια αυτή αποδείχτηκε ατελέσφορη με τον αριθμό Διαμεσολαβήσεων να παραμένει χαμηλός.

Το 2011, τέθηκε σε εφαρμογή το Διάταγμα (legislative decree) Αρ. 28/2010, το οποίο κατέστησε τη Διαμεσολάβηση υποχρεωτική σε μεγάλο αριθμό αστικών και εμπορικών υποθέσεων αναφορικά με ακίνητη ιδιοκτησία (diritti reali), μίσθωση ακινήτων (locazione), ασφαλιστικές συμβάσεις (contratti assicurativi), διαχωρισμό (divisione), διαθήκες και διαδοχή (successioni ereditarie), αποζημιώσεις από ιατρική αμέλεια (risarcimento danni da

responsabilità medica), οικονομικές συμβάσεις (contratti finanziari), συμβάσεις δανείου (comodato), εμπορικά ενοίκια (affitto di azienda), λίβελλο (risarcimento da diffamazione a mezzo stampa), οικογενειακά συμβόλαια και συμφωνίες (patti di famiglia), υποθέσεις οι οποίες αντιστοιχούσαν σε περίπου 8% όλων των διαφορών ενώπιων των Ιταλικών Δικαστηρίων⁸². Η εισαγωγή της υποχρεωτικής προσφυγής στη Διαμεσολάβηση μέσω του Διατάγματος Αρ. 28/2010 οδήγησε στην έναρξη πέραν των 100,000 διαδικασιών Διαμεσολάβησης⁸³.

Λόγω της σφοδρής αντίθεσης των δικηγόρων στο νέο αυτό νομοθετικό πλαίσιο, η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο με την Απόφαση Αρ. 272/2012 έκρινε την υποχρέωση προσφυγής στη Διαμεσολάβηση στη βάση του Διατάγματος Αρ. 28/2010 αντισυνταγματική, ενώ δεν αποφάνθηκε επί της συνταγματικότητας της ίδιας της υποχρέωσης προσφυγής στη Διαμεσολάβηση⁸⁴. Ως επακόλουθο, η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση κατέστη εκ νέου προαιρετική, με τον αριθμό των Διαμεσολαβήσεων στην Ιταλία να μειώνεται σε μόλις περίπου 41,604 κατά το 2013, αριθμός που αποτελούσε το ένα έκτο (1/6) του συνολικού αριθμού Διαμεσολαβήσεων κατά το 2012⁸⁵.

Προς αντιμετώπιση της σημαντικής αυτής μείωσης στον αριθμό των διαδικασιών Διαμεσολάβησης, η Ιταλική Κυβέρνηση εξέδωσε το Νομοθετικό Διάταγμα 69/21 τον Ιούνιο του 2013 (Decreto del Fare), το οποίο μετατράπηκε στο Νόμο 98/9 τον Αύγουστο του 2013. Ο Νόμος αυτός αποκατέστησε τη Διαμεσολάβηση ως υποχρεωτική κατά πολύ στις ίδιες κατηγορίες υποθέσεων με το Διάταγμα Αρ. 28/2010, για δοκιμαστική περίοδο τεσσάρων χρόνων⁸⁶. Σε αντίθεση με τις πρόνοιες του τελευταίου (Διάταγμα Αρ. 28/2010), ο νέος Νόμος κατέστησε υποχρεωτική μόνο τη συμμετοχή σε αρχική συνεδρία Διαμεσολάβησης με την καταβολή μηδαμινού κόστους και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Σε περίπτωση που τα μέρη δεν επιθυμούν να υπαγάγουν τη διαφορά στη Διαμεσολάβηση, είναι ελεύθερα με την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας Διαμεσολάβησης να

⁸² Giovanni Matteucci, Mediation and judiciary in Italy 2019, Asia Pacific Mediation Journal (2019) <<https://www.gemme-mediation.eu/wp-content/uploads/2019/10/ADR-Matteucci-2019.07.31-Mediation-and-judiciary-in-Italy-2019.pdf>> πρόσβαση στις 25 Μαρτίου 2024

⁸³ Giuseppe De Palo και Romina Canessa, 'New Trends for ADR in the European Union', επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016) 416

⁸⁴ Annalisa Sandrelli, *Understanding Justice, an enquiry into interpreting in civil justice and mediation*, επιμ. Brooke Townsley (Middlesex University, 2016) 141

⁸⁵ ibid

⁸⁶ ibid

στραφούν στα δικαστήρια⁸⁷. Η τροποποίηση αυτή του νομοθετικού πλαισίου στην Ιταλία επέφερε την αύξηση του αριθμού των Διαμεσολαβήσεων σε πέραν των 180,000⁸⁸.

Όπως σημειώνουν οι De Palo και Canessa, η υιοθέτηση του μοντέλου υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης με την δυνατότητα εξαίρεσης (opt-out), όχι μόνο επέφερε την αύξηση στον αριθμό Διαμεσολαβήσεων στην Ιταλία, αλλά και την αύξηση του ποσοστού επιτυχούς επίλυσης της διαφοράς μέσω της Διαμεσολάβησης, από 42% (υπό το καθεστώς εκούσιας Διαμεσολάβησης) σε 47% (υπό το καθεστώς υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης με τη δυνατότητα εξαίρεσης)⁸⁹.

Σημαντικότερα, η υιοθέτηση του opt-out μοντέλου Διαμεσολάβησης έχει επιφέρει μείωση της τάξης του 12% στον αριθμό των αγωγών που καταχωρούνται στα Ιταλικά δικαστήρια στο τόσο σύντομο χρονικό πλαίσιο εφαρμογής του μοντέλου αυτού⁹⁰. Στη βάση των στοιχείων που έχουν παρουσιαστεί ανωτέρω, επιβεβαιώνεται ότι η εισαγωγή υποχρέωσης προσπάθειας επίλυσης διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης (με τη δυνατότητα λήψης ένδικων μέσων σε περίπτωση αποτυχίας αυτής) όπως εισηγείται ο γράφων, θα αποτελέσει τη λύση για την αύξηση του αριθμού Διαμεσολαβήσεων στην Κύπρο, τη μείωση του αριθμού των νεοεισερχθέντων υποθέσεων και κατ' επέκταση των καθυστερήσεων στα Κυπριακά Δικαστήρια.

Ελληνικό Μοντέλο Διαμεσολάβησης

Ο θεσμός της Διαμεσολάβησης εισήχθη στην Ελληνική έννομη τάξη με τη θέσπιση του Νόμου 3898/2010 (προς εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/52/EK), ο οποίος διέπει τη διαδικασία τόσο των ημεδαπών, όσο και των διεθνών Διαμεσολαβήσεων στην Ελλάδα⁹¹.

Ακολουθώντας το παράδειγμα του Ιταλού νομοθέτη, με την θέσπιση του Νόμου 4512/2018⁹² ο Έλληνας νομοθέτης κατέστησε την προσφυγή στη Διαμεσολάβηση υποχρεωτική για διαφορές οικογενειακού δικαίου (εκτός διαζυγίων), αστικά αδικήματα, ιατρική αμέλεια, αυτοκινητιστικά ατυχήματα, οικονομικές διαφορές και υποθέσεις προσβολής διανοητικής

⁸⁷ ibid

⁸⁸ Giuseppe De Palo και Romina Canessa, 'New Trends for ADR in the European Union', επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016) 417

⁸⁹ ibid

⁹⁰ ibid

⁹¹ Άννα Πλεύρη, *Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?* (2021) 7 YB on Int'l Arb, 215 <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ybinar7&collection=journals&id=209&startid=&enddid=222>> πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2024

⁹² Νόμος 4512/2018, Άρθρα 178 - 206

ιδιοκτησίας και εμπορικών σημάτων⁹³. Σύμφωνα τις πρόνοιες του Νόμου 4512/2018, ο οποίος αποσκοπούσε στη εισαγωγή και την προώθηση της Διαμεσολάβησης στην Ελλάδα, τα μέρη δεν μπορούσαν να προσφύγουν σε ένδικα μέσα αναφορικά με τις προαναφερθείσες κατηγορίες υποθέσεων προτού ολοκληρώσουν τη διαδικασία Διαμεσολάβησης.

Λόγω της προβληματικής εφαρμογής του Νόμου 4512/2018, καθώς και λόγω ανησυχιών και αντιδράσεων από πλευράς των δικηγόρων και δικαστών αναφορικά με την αντισυνταγματικότητα του, την παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστήριο και του υψηλού κόστους για την ολοκλήρωση της Διαμεσολάβησης, η εφαρμογή του νόμου αυτού αναστάλη. Αντ' αυτού, θεσπίστηκε ο Νόμος 4640/2019 που αντικατέστησε το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο για τη Διαμεσολάβηση στην Ελλάδα.

Όπως αναγνωρίζει η Άννα Πλεύρη, οι μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών δεν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της κουλτούρας και/ή παράδοσης της επίλυσης διαφορών στην Ελλάδα, ενώ αντίθετα η επικρατούσα μέθοδος επίλυσης διαφορών είναι η δικαστική οδός, αφού τόσο οι δικηγόροι, όσο και οι Δικαστές, δεν προωθούν αποτελεσματικά τη Διαμεσολάβηση λόγω της εμπιστοσύνης τους στο δικαστικό σύστημα⁹⁴. Ο γράφων επισημαίνει ότι αντίστοιχα δεδομένα ισχύουν και στην περίπτωση της επίλυσης διαφορών στην Κύπρο. Ο Νόμος 4640/2019 εισήγαγε στην Ελλάδα την υποχρέωση ολοκλήρωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης προτού τα μέρη προσφύγουν σε ένδικα μέσα αναφορικά με πολλές κατηγορίες διαφορών⁹⁵, ακριβώς για να αντιμετωπίσει τα προβληματικά αυτά δεδομένα.

Ο Νόμος 4640/2019, οι πρόνοιες του οποίου αναφορικά με τις αστικές και εμπορικές διαφορές τέθηκαν σε εφαρμογή στις 15 Μαρτίου 2020, επέβαλε υποχρεώσεις στα μέρη και στους δικηγόρους τους. Αρχικά, κάθε δικηγόρος έχει την υποχρέωση να ενημερώνει εγγράφως τον πελάτη του αναφορικά με την πιθανότητα επίλυσης της διαφοράς μέσω Διαμεσολάβησης, χωρίς την λήψη ένδικων μέσων.

---

⁹³ Άννα Πλεύρη, *Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?* (2021) 7 YB on Int'l Arb, 216 <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ybinar7&collection=journals&id=209&startid=&end=222>> πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2024

⁹⁴ *ibid* 217

⁹⁵ Άννα Πλεύρη, *Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?* (2021) 7 YB on Int'l Arb, 217 <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ybinar7&collection=journals&id=209&startid=&end=222>> πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2024

Επιπρόσθετα, ο νόμος υποχρεώνει τόσο τα μέρη, όσο και τους δικηγόρους τους, να παραστούν στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης⁹⁶. Το μέρος που επιθυμεί να εκκινήσει τη διαδικασία επικοινωνεί με το Διαμεσολαβητή της επιλογής του, ο οποίος ενημερώνει σχετικά το άλλο μέρος. Εάν δεν υπάρχει συμφωνία ως προς τον διορισμό Διαμεσολαβητή, τα μέρη μπορούν να προσφύγουν στην Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης, η οποία θα διορίσει το Διαμεσολαβητή για τη διαφορά αυτή. Εν τη απουσία αποδεικτικών για την ενημέρωση των μερών για την πιθανότητα επίλυσης της διαφοράς μέσω Διαμεσολάβησης και ως προς την ολοκλήρωση της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, αγωγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη⁹⁷. Η υποχρέωση ολοκλήρωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης δεν αποκλείει τα μέρη να προσφύγουν στο δικαστήριο για τη λήψη ενδιάμεσων μέτρων για υποθέσεις που έχουν το χαρακτήρα του κατεπείγοντος ή του άμεσου κινδύνου⁹⁸.

3.2. Παράγοντες για Χαμηλό Ποσοστό Προσφυγής στη Διαμεσολάβηση στην Κύπρο

Πολλοί λειτουργοί της δικαιοσύνης που ασκούν το δικηγορικό επάγγελμα στην Κύπρο, μπορούν να επιβεβαιώσουν ότι μεγάλος αριθμός υποθέσεων ενώπιον των Κυπριακών δικαστηρίων εντέλει αποσύρονται, ενόψει συμβιβασμού μετά πάροδο χρόνων. Την ύπαρξη αυτής της τάσης και στο Ηνωμένο Βασίλειο επιβεβαίωσε ο Lord Justice Jackson σε ομιλία του για το ρόλο της Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών στην προώθηση των στόχων του Civil Litigation Costs Review⁹⁹. Τα μέρη συχνά αναγκάζονται να φτάσουν σε συμφωνία πριν το ακροαματικό στάδιο, για την αποφυγή επιπρόσθετων υπέρογκων εξόδων και επιπρόσθετης καθυστέρησης που σχετίζονται με την ακρόαση της αγωγής, καθώς επίσης για την αποφυγή έκδοσης απόφασης εις βάρος τους.

Είναι η θέση του γράφοντος ότι ο θεσμός της Διαμεσολάβησης θα μπορούσε να βοηθήσει στη εξεύρεση λύσης ευνοϊκότερης για όλα τα μέρη, χωρίς την πολύχρονη καθυστέρηση και το συγκριτικά υψηλό κόστος που σχετίζεται με τη δικαστική επίλυση της διαφοράς.

Ανεξάρτητα από τα πιο πάνω, ελάχιστος αριθμός διαφορών στην Κύπρο υπάγεται και επιλύεται μέσω της Διαμεσολάβησης. Παρά τις προσδοκίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το φαινόμενο του χαμηλού ποσοστού επίλυσης διαφορών μέσω Διαμεσολάβησης

⁹⁶ *ibid* 218

⁹⁷ *ibid* 219

⁹⁸ *ibid* 221

⁹⁹ Lord Justice Jackson, *The Role of Alternative Dispute Resolution in Furthering the Aims of the Civil Litigation Costs Review* (08/03/2012) <<https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/Speeches/lj-jackson-speech-eleventh-lecture-implementation-programme.pdf>> πρόσβαση στις 23/03/2024

παρατηρείται γενικότερα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της Οδηγίας 2008/52/EK, η διακοινοβουλευτική επιτροπή που σύστησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε την έκθεση με τίτλο «A Ten-Year-Long EU Mediation Paradox – When an EU Directive Needs To Be More ... Directive»¹⁰⁰. Η έκθεση, εξετάζοντας τα αποτελέσματα 10 χρόνια μετά από την υιοθέτησή της, σημειώνει ότι απέχουμε μακράν από το στόχο που τέθηκε στο Άρθρο 1 της Οδηγίας, ήτοι την διευκόλυνση της πρόσβασης στην Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών, την ενθάρρυνση της προσφυγής στη Διαμεσολάβηση και της ισορροπίας μεταξύ της Διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών.

Το ‘παράδοξο της Διαμεσολάβησης’ έγκειται στο ότι, ενώ η μορφή Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών αυτή επαινείται και προωθείται, λιγότερο από 1% των αστικών και εμπορικών διαφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσφεύγουν σε αυτή, με το συνολικό αριθμό διαφορών αυτών των κατηγοριών να αυξάνεται ραγδαία¹⁰¹.

Ο πρωταρχικός παράγοντας που αποτρέπει την εκτενή χρήση της Διαμεσολάβησης για επίλυση διαφορών στην Κύπρο μπορεί να θεωρηθεί η άγνοια ή η ελλιπής γνώση και ενημέρωση του κοινού αναφορικά με το θεσμό της Διαμεσολάβησης. Μεγάλη μερίδα του κοινού ενδεχομένως να μην γνωρίζει καν την ύπαρξη των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, ενώ, λόγω του κενού που υπάρχει στην πληροφόρηση, δεν είναι ευρέως διαδεδομένα τα πλεονεκτήματα της προσφυγής στη Διαμεσολάβηση σε αντιπαράθεση με τη δικαστική επίλυση μιας διαφοράς¹⁰². Εφόσον το κοινό δεν είναι εξοικειωμένο με τη Διαμεσολάβηση, ως είναι αναμενόμενο, δεν επιδεικνύει προτίμηση σε αυτή τη μορφή επίλυσης διαφορών αφού το ‘ξένο’ πάντα συσχετίζεται με το φόβο και την αβεβαιότητα.

Σημειώνεται ότι για τη μειωμένη διαφάνεια ως προς την ύπαρξη της Διαμεσολάβησης και των σχετιζόμενων πλεονεκτημάτων, ενδέχεται να ευθύνονται οι λειτουργοί της δικαιοσύνης. Οι δικηγόροι τείνουν να μην ενημερώνουν τους πελάτες τους για την επιλογή προσφυγής σε μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών ή δεν συνιστούν αυτόν τον τρόπο χειρισμού της υπόθεσης. Επιπρόσθετα, δεν λαμβάνονται επαρκή μέτρα από τα Δικαστήρια για την προώθηση και την παρότρυνση των μερών να προσφύγουν στην Διαμεσολάβηση κατά τα αρχικά στάδια

¹⁰⁰ Giuseppe De Palo, *A Ten-Year-Long EU Mediation Paradox – When an EU Directive Needs To Be More ... Directive* (Νοέμβριος 2018) <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI\(2018\)608847_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI(2018)608847_EN.pdf)> πρόσβαση στις 25 Μαρτίου 2024

¹⁰¹ Άννα Πλεύρη, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, *The Cyprus Review* (2018) 240

¹⁰² Άννα Πλεύρη, ‘5. *Alternative Dispute Resolution (ADR) & Online Dispute Resolution (ODR) for EU Consumers: The European and Cypriot Framework*’, σε: *Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022)*, (Τόμος 1, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2022) σ. 664

της δικαστικής διαδικασίας¹⁰³. Εκμεταλλευόμενοι της θέσης τους και του σεβασμού που απολαμβάνουν, οι Δικαστές θα μπορούσαν, κατά την άποψη του γράφοντος, να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο για την προώθηση της Διαμεσολάβησης.

Γίνεται αναφορά στον Ιταλικό Νόμο Αρ. 28/2010 που αναφέρεται πιο πάνω, ο οποίος κατέστησε τη Διαμεσολάβηση υποχρεωτική σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Ο Νόμος αυτός αντιμετωπίστηκε με σφοδρή εναντίωση από τους Δικηγόρους και μερική αμέλεια από τους Δικαστές¹⁰⁴. Αντίστοιχα, όπως αναφέρει ο Χάρης Μεϊδάνης, μεγάλος αριθμός δικηγόρων και δικαστών αντιτέθηκαν στην εισαγωγή του Νόμου 4512/2018 στην Ελλάδα (ο οποίος κατέστησε τη Διαμεσολάβηση υποχρεωτική για ορισμένες κατηγορίες διαφορών), αφού οι πρώτοι ανησυχούσαν για τη μείωση (του λόγω της οικονομικής κρίσης ήδη χαμηλού) κύκλου εργασιών τους και οι τελευταίοι ανησυχούσαν για την υπόσκαψη του ρόλου τους λόγω της μείωσης του αριθμών υποθέσεων που στρέφονταν στο (υπερφορτωμένο) δικαστικό σύστημα¹⁰⁵. Συνεπώς, κρίνεται ότι η στάση των λειτουργών της δικαιοσύνης έχει καθοριστική σημασία για το ποσοστό των διαφορών που καταλήγουν στη Διαμεσολάβηση.

Τέλος, το συγκριτικά χαμηλό κόστος καταχώρησης αγωγής στα Κυπριακά δικαστήρια, σε αντίθεση με άλλες δικαιοδοσίες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, στις οποίες η Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών ‘ανθίζει’, ευνοεί την άνευ διακρίσεως καταχώρηση αγωγών, ανεξαρτήτου της σοβαρότητας και της πιθανότητας επίλυσής της μέσω εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών¹⁰⁶.

Έχοντας αναφέρει τους εξωγενείς παράγοντες που περιορίζουν την προτίμηση της Διαμεσολάβησης για την επίλυση διαφορών, σημειώνεται ότι επίσημα δεδομένα και αριθμός μελετών έχουν υποδείξει ότι ο καλύτερος τρόπος για την αύξηση του ποσοστού διαφορών που υπάγονται στη Διαμεσολάβηση, είναι η εισαγωγή υποχρέωσης καταβολής έντιμης

¹⁰³ Άννα Πλεύρη, ‘5. *Alternative Dispute Resolution (ADR) & Online Dispute Resolution (ODR) for EU Consumers: The European and Cypriot Framework*’, σε: *Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022)*, (Τόμος 1, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2022) σ. 665

¹⁰⁴ Giovanni Matteucci, *Mediation and judiciary in Italy 2019*, *Asia Pacific Mediation Journal* (2019) <<https://www.gemme-mediation.eu/wp-content/uploads/2019/10/ADR-Matteucci-2019.07.31-Mediation-and-judiciary-in-Italy-2019.pdf>> πρόσβαση στις 25 Μαρτίου 2024

¹⁰⁵ Χάρης Μεϊδάνης, *Greece: Mediation Going Compulsory. The Sequel*, *Kluwer Mediation Blog*, 12/10/2018 <<https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2018/10/12/greece-mediation-going-compulsory-sequel/>> πρόσβαση στις 14 Απριλίου 2024

¹⁰⁶ Άννα Πλεύρη, ‘5. *Alternative Dispute Resolution (ADR) & Online Dispute Resolution (ODR) for EU Consumers: The European and Cypriot Framework*’, σε: *Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022)*, (Τόμος 1, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2022) σ. 664

προσπάθειας επίλυσης της διαφοράς μέσω Διαμεσολάβησης, προτού τα μέρη προσφύγουν στο δικαστήριο¹⁰⁷.

3.3. Δικαίωμα Πρόσβασης στα Δικαστήρια

Παρά οποιεσδήποτε ανησυχίες που εκφράζονται για το αντίθετο, είναι η θέση του γράφοντος ότι η εισαγωγή υποχρέωσης στο Κυπριακό Νομικό Σύστημα για προσπάθεια επίλυσης διαφορών μέσω μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών δεν θα επιφέρει οποιοδήποτε περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα.

Η θέση αυτή υποστηρίζεται από τον ορισμό που η ίδια Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποδώσει στο θεσμό της Διαμεσολάβησης στο Άρθρο 3 της Οδηγίας 2008/52/EK, όπου υποδηλώνεται ότι *«[η διαμεσολάβηση] μπορεί να κινηθεί με πρωτοβουλία των μερών, να προταθεί ή να διαταχθεί από δικαστήριο ή να προβλέπεται από το δίκαιο κράτους μέλους»*¹⁰⁸ (η υπογράμμιση του γράφοντος).

Το Άρθρο 5(2) της Οδηγίας 2008/52/EK διευκρινίζει περαιτέρω ότι τα Κράτη Μέλη δύνανται να εφαρμόσουν νομοθεσία *«η οποία καθιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση υποχρεωτική ή τη συνδέει με κίνητρα ή κυρώσεις, ανεξάρτητα αν γίνεται πριν από ή μετά την έναρξη της δίκης»*¹⁰⁹, δεδομένου ότι τέτοια νομοθεσία δεν θα περιορίζει ή να απαγορεύει την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα. Στο Άρθρο αυτό, το ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναγνωρίζει ότι, δεδομένης της λήψης κατάλληλων διασφαλίσεων, η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής διαδικασίας Διαμεσολάβησης δεν θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του θεμελιώδους δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα.

Η ανησυχία αυτή τέθηκε επίσης ενώπιον του ΔΕΕ υπό τη μορφή προδικαστικού ερωτήματος, στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-317/08 έως C-320/08, οι οποίες αφορούσαν την ερμηνείας της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας υπό το πρίσμα της προϋπόθεσης για την απόπειρα εξώδικου συμβιβασμού πριν την λήψη ένδικων μέσων¹¹⁰. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι:

«Οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας καθώς και η αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας επίσης δεν απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση που επιβάλλει γι' αυτές τις διαφορές την προηγούμενη εφαρμογή εξώδικης διαδικασίας

¹⁰⁷ Άννα Πλεύρη, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, The Cyprus Review (2018) 240

¹⁰⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/EK για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις [2008] L136/3, Άρθρο 3

¹⁰⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/EK για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις [2008] L136/3, Άρθρο 5 (2)

¹¹⁰ Απόφαση του ΔΕΕ (Τέταρτο Τμήμα) στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις *Rosalba Alassini v Telecom Italia SpA* (C-317/08), *Filomena Califano v Wind SpA* (C-318/08), *Lucia Anna Giorgia Iacono v Telecom Italia SpA* (C-319/08) και *Multiservice Srl v Telecom Italia SpA* (C-320/08), 18/03/2010.

συμβιβασμού, οσάκις η διαδικασία αυτή δεν καταλήγει σε δεσμευτική για τα εμπλεκόμενα μέρη απόφαση, δεν καθυστερεί ουσιωδώς την άσκηση ενδίκου βοηθήματος, αναστέλλει την παραγραφή των οικείων δικαιωμάτων και δεν προκαλεί έξοδα, ή προκαλεί ελάχιστα έξοδα, στα ενδιαφερόμενα μέρη [...]»

(Οι υπογραμμίσεις του γράφοντος)

Για αποφυγή εξαγωγής λανθασμένων συμπερασμάτων, διευκρινίζεται ότι οποιαδήποτε καθολική απαγόρευση προσφυγής στα δικαστήρια με την υποβολή υποχρέωσης επίλυση διαφορών (ακόμα και περιορισμένων κατηγοριών διαφορών) αποκλειστικά μέσω μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, συνιστά περιορισμό ή παραβίαση του δικαιώματος προσφυγής στο δικαστικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, είναι η θέση του γράφοντος ότι δεν θα μπορούσε να γίνει πρόταση για εισαγωγή υποχρέωσης για τελική επίλυση οποιασδήποτε κατηγορίας διαφορών μέσω μορφών Εναλλακτικής Διαφορών.

Αντ' αυτού, γίνεται πρόταση για την υποχρέωση των μερών να καταβάλουν προσπάθεια επίλυσης της διαφοράς τους μέσω μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, προτού διαφύγουν στη λήψη δικαστικών μέσων. Στο πλαίσιο του προτεινόμενου μέτρου, αφού θα έχει ολοκληρωθεί η υποχρεωτική προσπάθεια επίλυσης της διαφοράς μέσω Διαμεσολάβησης και εφόσον τα Μέρη δεν επιθυμούν να προχωρήσουν με την υπαγωγή της διαφοράς στη Διαμεσολάβηση, θα είναι δυνατή η καταχώρηση αγωγής ενώπιον δικαστηρίου. Το Μέρος που θα προσφεύγει στο δικαστήριο, θα πρέπει να προσκομίζει αντίγραφο του υπογεγραμμένου πρακτικού ως απόδειξη για την ολοκλήρωση της από το νόμο υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας Διαμεσολάβησης.

3.4. Προσέγγιση 'Opt-in' ή 'Opt-out'

Στο πλαίσιο μελέτης που διενεργήθηκε για τον περιορισμένο αντίκτυπο της Οδηγίας 2008/52/EK και την πρόταση μέτρων για την αύξηση του ποσοστού διαφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση που προσφεύγουν στη Διαμεσολάβηση¹¹¹, έγινε πρόταση για την υιοθέτηση από τα Κράτη Μέλη συστήματος που καθιστά τη Διαμεσολάβηση υποχρεωτική για

¹¹¹ Giuseppe De Palo κ.α., 'Rebooting' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU (Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014) <europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf> πρόσβαση στις 25 Μαρτίου 2024

ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων, με τη δυνατότητα ‘εξαίρεσης’ (opt-out) κατ’ επιλογή των μερών¹¹².

Το φαινόμενο του ‘Ευρωπαϊκού Παράδοξου της Διαμεσολάβησης’, όπως αποκαλέστηκε στην πιο πάνω μελέτη, έχει προκύψει από την αναντιστοιχία μεταξύ, αφενός της σημαντικής εξοικονόμησης χρόνου και χρήματος που πηγάζουν από την επίλυση διαφορών μέσω Διαμεσολάβησης (τόσο για τα ίδια τα μέρη, όσο και για το δικαστικό σύστημα) και αφετέρου των εξαιρετικά χαμηλών ποσοστών Διαμεσολάβησης στα Κράτη Μέλη¹¹³.

Ως έχει αναφερθεί ανωτέρω, ένας εκ των πρωταρχικών στόχων της Οδηγίας 2008/52/EK είναι η επιτυχία ισορροπίας μεταξύ της Διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, τέθηκε για κάθε Κράτος Μέλος ο λεγόμενος Αριθμός-Στόχος Ισορροπημένης Σχέσης (Balanced Relationship Target Number – BRTN)¹¹⁴. Ενώ η Οδηγία δε θέτει συγκεκριμένα μέτρα τα οποία είναι υποχρεωτικό να υιοθετηθούν από τα Κράτη Μέλη, το Άρθρο 5 (2) της Οδηγίας προνοεί για την θεσμοθέτηση υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης, εφόσον τα Κράτη Μέλη το επιλέξουν. Εξυπακούεται ότι τυχόν θεσμοθέτηση υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης πρέπει να διασφαλίζει το μη-περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη¹¹⁵.

Για την αύξηση του ποσοστού της Διαμεσολάβησης στην Κύπρο, ο γράφων εισηγείται την εισαγωγή του θεσμού της υποχρεωτικής Διαμεσολάβησης, με τη δυνατότητα των μερών να εξαιρεθούν (opt-out) από την υποχρέωση αυτή, έναντι του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου. Στο παρόν στάδιο, η Διαμεσολάβηση είναι προαιρετική, με τα μέρη να μπορούν να επιλέξουν κατά πόσο να υπαγάγουν τη διαφορά τους στο θεσμό αυτό (opt-in). Λόγω του τρόπου με τον οποίο η Διαμεσολάβηση παρουσιάζεται στο κοινό και εκλαμβάνεται από αυτό, είναι η θέση του γράφοντος ότι η υιοθέτηση ενός μοντέλου opt-out θα οδηγήσει σε υψηλότερα ποσοστά Διαμεσολάβησης.

Οι Giuseppe De Palo και Romina Canessa¹¹⁶ κάνουν αναφορά στην έρευνα που διεξάχθηκε το 2003 αναφορικά με το ποσοστό ατόμων που επιθυμούν να δωρίσουν τα όργανα τους σε

¹¹² Giuseppe De Palo και Romina Canessa, ‘New Trends for ADR in the European Union’, επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016) 408

¹¹³ *ibid* 410

¹¹⁴ *ibid* 411

¹¹⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/EK για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις [2008] L136/3, Άρθρο 5 (2)

¹¹⁶ Giuseppe De Palo και Romina Canessa, ‘New Trends for ADR in the European Union’, επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016) 415

περίπτωση θανάτου (η «έρευνα του 2003»)¹¹⁷. Η έρευνα του 2003 εξέτασε τα διαφορετικά μοντέλα προγραμμάτων δωρεάς οργάνων που ήταν σε εφαρμογή σε διάφορα Κράτη Μέλη, με κάποια Κράτη Μέλη να εφαρμόζουν προαιρετικά (opt-in) και άλλα υποχρεωτικά προγράμματα, με την επιλογή εξαίρεσης (opt-out). Η έρευνα κατέδειξε ότι η εφαρμογή προαιρετικών προγραμμάτων, στο πλαίσιο των οποίων το κοινό απαιτείται να επιβεβαιώσει την επιλογή του να συμμετάσχει (με τη χρήση checkbox) είχε ως αποτέλεσμα τη συμμετοχή του 4.25% με 27.5% του κοινού. Κατ' αντιδιαστολή, σε όλα τα Κράτη Μέλη που η συμμετοχή στο πρόγραμμα δωρεάς οργάνων ήταν υποχρεωτική με την δυνατότητα εξαίρεσης μέσω της επιλογής της αντίστοιχης δήλωσης, η συμμετοχή στα προγράμματα δωρεάς οργάνων ήταν πολύ κοντά στο 100%, με την εξαίρεση ενός κράτους, στο οποίο το ποσοστό συμμετοχής ήταν στο 85%. Κατέστη λοιπόν ξεκάθαρο από την έρευνα του 2003 ότι η εφαρμογή μοντέλου υποχρεωτικής συμμετοχής στο πρόγραμμα δωρεάς οργάνων, με την δυνατότητα εξαίρεσης (opt-out) οδήγησε σε σχεδόν καθολική συμμετοχή.

Εφαρμόζοντας κατ' αναλογία τα ευρήματα της έρευνας του 2003 στο υπό εξέταση ερώτημα, χώρες που έχουν εφαρμόσει το μοντέλο προαιρετικής προσφυγής στη Διαμεσολάβηση συνεχίζουν να έχουν, όπως αναμένεται, πολύ χαμηλούς αριθμούς Διαμεσολαβήσεων¹¹⁸. Ο γράφων υποστηρίζει ότι η εισαγωγή υποχρεωτικής προσφυγής στη Διαμεσολάβηση με τη δυνατότητα εξαίρεσης (opt-out) είναι απαραίτητη για να επέλθει σημαντική αύξηση του ποσοστού επίλυσης διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης στην Κύπρο.

3.5. Μείωση Καθυστερήσεων στο Δικαστικό Σύστημα

Όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω, η Διαμεσολάβηση, ως η ίσως πιο προσιτή μέθοδος Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, δύναται να προσκομίσει σημαντικά πλεονεκτήματα στα μέρη που προσφεύγουν σε αυτή για την επίλυση της διαφοράς τους. Λόγω του μεγάλου κόστους που σχετίζεται με τη δικαστική επίλυση διαφορών, ο γράφων σημειώνει ότι η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση θα είναι ιδιαίτερα επωφελής για μικρομεσαίες διαφορές, για τις οποίες η πιθανότητα επίτευξης συμφωνίας θα είναι αυξημένη.

Στο πλαίσιο συνέντευξής του, ο κ. Νικολάου ανέφερε την πρόταση για τη «σύσταση δικαστηρίου μικροδιαφορών το οποίο [αναμένεται να] αποσυμφορήσει τα επαρχιακά δικαστήρια από τις υποθέσεις μέχρι δέκα χιλιάδες ευρώ οι οποίες υπολογίζεται να αποτελούν

¹¹⁷ Eric J. Johnson και Daniel Goldstein, *Do Defaults Save Lives?* (21/11/2003) <https://www.academia.edu/5104501/Save_default_save_life> πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2024

¹¹⁸ Giuseppe De Palo και Romina Canessa, 'New Trends for ADR in the European Union', επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016) 416

το 25-30% των υποθέσεων που καταχωρούνται στο δικαστήριο»¹¹⁹. Έχοντας αναφέρει τις πρακτικές δυσκολίες που σχετίζονται με την αναθεώρηση και ανασχηματισμό του δικαστικού συστήματος (μεταξύ άλλων, λόγω του μεγάλου οικονομικού κόστους), ο γράφων εμμένει στην εισήγησή του για την εισαγωγή υποχρεωτικής προσφυγής στη διαμεσολάβηση (με την υιοθέτηση μοντέλου opt-out) για τις αστικές και εμπορικές διαφορές. Η επίλυση μεγάλου αριθμού μικρομεσαίων διαφορών, η οποία κατηγορία όπως σημειώνει ο κ. Νικολάου αποτελεί σχεδόν το ένα τρίτο (1/3) των υποθέσεων που απασχολούν τα Κυπριακά δικαστήρια, αναμένεται να αποσυμφορήσει τα δικαστήρια σε μεγάλο βαθμό, μειώνοντας κατ' αποτέλεσμα τις καθυστερήσεις του δικαστικού συστήματος.

---

¹¹⁹ Συνέντευξη Πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κ. Ιωάνη Νικολάου, στο περιοδικό ΕΥΡΩΚΕΡΔΟΣ
<<https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/All/EBBA62947DEDBAE3C225850D002E4058?OpenDocument>>
πρόσβαση στις 24 Φεβρουαρίου 2024

ΜΕΡΟΣ 4 – Εφαρμογή Υποχρεωτικής Προσπάθειας Εξωδικαστική Επίλυσης Διαφορών στο Κυπριακό Νομικό Σύστημα

Η ανάγκη για την προσφυγή στη Διαμεσολάβηση πριν τη λήψη δικαστικών μέτρων, όπως προτείνει ο γράφων, έχει ήδη αναγνωριστεί και από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κύπρου. Περί τις αρχές του 2023, το Υπουργείο Δικαιοσύνης ετοίμασε νομοσχέδιο για την τροποποίηση του Νόμου 159(I)/2012, με την εισαγωγή, μεταξύ άλλων, της υποχρέωσης ολοκλήρωσης αρχικής συνεδρίας Διαμεσολάβησης σε ορισμένες περιπτώσεις¹²⁰. Η προτεινόμενη από το Υπουργείο Δικαιοσύνης τροποποίηση αυτή επαληθεύει την ορθότητα και καταλληλότητα της πρότασης του γράφοντος.

Σύμφωνα με το νομοσχέδιο που προτάθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, η υποχρέωση για ολοκλήρωση της αρχικής συνεδρίας Διαμεσολάβησης θα υφίσταται μόνο σε περιπτώσεις που το αντικείμενο της διαφοράς ανέρχεται μέχρι του ύψους των €5,000. Αν και ο γράφων συμφωνεί με την εισαγωγή της υποχρέωσης αυτής, υποστηρίζει ότι η διεξαγωγή της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης πρέπει να καταστεί υποχρεωτική πριν την καταχώρηση αγωγής αναφορικά με οποιαδήποτε διαφορά αστικής ή εμπορικής φύσης, ανεξάρτητα από την οικονομική αξία της διαφοράς.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έθεσε το εν λόγω προτεινόμενο νομοσχέδιο προς δημόσια διαβούλευση μέχρι τις 24 Μαρτίου 2023, χωρίς ωστόσο να υπάρχει μέχρι στιγμής οποιαδήποτε σχετική εξέλιξη.

Ως μέρος της παρούσας ανάλυσης, ο γράφων παραθέτει πιο κάτω τις παραμέτρους υπό τις οποίες προτείνεται να διεκπεραιώνεται η υποχρεωτική προσφυγή στη Διαμεσολάβηση με την υιοθέτηση opt-out μοντέλου, αντίστοιχου αυτού που έχει εφαρμόσει στην Ελλάδα ο Νόμος 4640/2019.

4.1. Υποχρεωτική Προσφυγή στη Διαμεσολάβηση

Έχοντας αναλύσει τα υφιστάμενα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα και τα οποία προκαλούν πολύχρονες καθυστερήσεις στην εκδίκαση δικαστικών υποθέσεων, ο γράφων εισηγείται την εισαγωγή υποχρέωσης διεξαγωγής Υποχρεωτικής

¹²⁰ Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, 'Δημόσια Διαβούλευση 1) Νομοσχέδιο με τίτλο: «Ο περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές (Τροποποιητικός) Νόμος του 2023», και 2) Κανονισμοί με τίτλο: «Οι περί Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Κανονισμοί του 2023»' <https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/all/96454F41D5D5568DC2258956003A3563?opendocument&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR1Y9uofxDd_gU8KBCTOUHrWy4LJ4YBnsysweq4-DrlAPd6oJbOSZdaVSiU_aem_AW_1_ljdTWsXZ6BvQJz7MIZcKF0SOIcIvxzK_tp1IGvTCXpRdh5hipRrYqaIimblfe9VlxEC4P7N6wNctMbcQxF6> πρόσβαση στις 10 Μαΐου 2024

Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης πριν τη λήψη ένδικων μέσων αναφορικά με αστικές και εμπορικές διαφορές.

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας, ο γράφων αναφέρει μόνο τις νομοθετικές ρυθμίσεις που προτείνει να τροποποιηθούν ή να εισαχθούν, εφόσον αυτές δεν υπάρχουν, χωρίς να κάνει αναφορά στις υφιστάμενες πρόνοιες του νόμου που δε θα επηρεαστούν.

Σκοπός

Το νέο νομοθέτημα ή η τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου που προτείνεται (ο «**νέος νόμος**») σκοπό θα έχει να ρυθμίσει καλύτερα το θεσμό της Διαμεσολάβησης και τη διεξαγωγή της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, να εναρμονίσει περαιτέρω την Κυπριακή νομοθεσία με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2008/52/EK και την υποβοήθηση της επίτευξης του στόχου της δημιουργίας πιο ισορροπημένης σχέσης μεταξύ της Διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών στην Κύπρο¹²¹.

Πεδίο Εφαρμογής

Ο νέος νόμος θα καλύπτει τόσο τις ημεδαπές, όσο και τις διεθνείς Διαμεσολαβήσεις που λαμβάνουν χώρα στην Κύπρο, για τη δημιουργία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου, με τη συνέπεια του να αποσκοπεί στην ευκολότερη κατανόηση του και προσαρμογή σε αυτό από το κοινό¹²². Στο πεδίο εφαρμογής του νέου νόμου θα εμπίπτουν διαφορές αστικής και εμπορικής φύσης, με διαφορές που εμπίπτουν στο πλαίσιο του οικογενειακού, διοικητικού και ποινικού δικαίου να εξαιρούνται. Ο γράφων υποστηρίζει ότι οι διαφορές αυτές, λόγω της φύσης τους, είναι πρέπον όπως διέπονται από και εξετάζονται υπό το πρίσμα εξειδικευμένης νομοθεσίας.

Ο γράφων σημειώνει ότι ο νέος νόμος δεν πρέπει να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής του με ανώτατο ή κατώτατο όριο ως προς την οικονομική αξία της διαφοράς. Αντίθετα, υποστηρίζεται ότι η διεξαγωγή της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, δύναται να βοηθήσει στην επίλυση μέσω της Διαμεσολάβησης διαφορών μικρής χρηματικής αξίας, μεταξύ άλλων λόγω του συγκριτικά χαμηλότερου κόστους, καθώς και διαφορών μεγάλης χρηματικής αξίας, λόγω της διευκόλυνσης της επικοινωνίας των μερών, του συντομότερου χρόνου ολοκλήρωσής της και της ιδιωτικής φύσης της διαδικασίας.

---

¹²¹ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 1

¹²² Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 3 (1)

Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης

Σε αντίθεση με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, ο νέος νόμος θα επιβάλλει την υποχρέωση στα μέρη να παρίστανται στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης, πριν αυτά προχωρήσουν στη λήψη ένδικων μέσων. Η συνεδρία αυτή θα έχει ενημερωτικό χαρακτήρα και θα αποσκοπεί στη διεξοδική ενημέρωση των μερών για τα πλεονεκτήματα επίλυσης της διαφοράς μέσω του θεσμού της Διαμεσολάβησης, έναντι της δικαστικής επίλυσης αυτής. Τα μέρη θα έχουν την ευκαιρία να λάβουν οποιεσδήποτε διευκρινίσεις για τη διαδικασία χρειάζονται, καθώς και να αποπέμψουν οποιεσδήποτε αμφιβολίες τυχόν έχουν ως προς την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας και την εκτελεστότητα των συμφωνιών που επιτυγχάνονται μέσω της Διαμεσολάβησης. Η τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου με την υποχρέωση διεξαγωγής της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης αναμένεται να υποβοηθήσει στην αλλαγή νοοτροπίας και κουλτούρας επίλυσης διαφορών, με την Διαμεσολάβηση να καθίσταται πιο οικεία και επιθυμητή στο κοινό.

Ως μέρος του νέου νόμου, κάθε δικηγόρος θα έχει την υποχρέωση να ενημερώνει τον πελάτη του για την πιθανότητα επίλυσης της διαφοράς ή μέρους αυτής μέσω της Διαμεσολάβησης¹²³, καθώς και για την υποχρέωση διεκπεραίωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, στην οποία θα πρέπει να παρίσταται πριν τη λήψη ένδικων μέσων. Η ενημέρωση θα πρέπει να γίνεται εγγράφως και να υπογράφεται από το Δικηγόρο και τον ίδιο τον πελάτη, προς απόδειξη λήψης γνώσης της σχετικής ενημέρωσης.

Το μέρος που επιθυμεί να εκκινήσει τη διαδικασία της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης θα μπορεί να επικοινωνήσει με το Διαμεσολαβητή της επιλογής του, ο οποίος με τη σειρά του θα επικοινωνεί με το άλλο μέρος, προς ενημέρωση αναφορικά με την πρόθεση του πρώτου. Εναλλακτικά, το μέρος που επιθυμεί να εκκινήσει τη διαδικασία της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, μπορεί να επικοινωνήσει απευθείας με το άλλο μέρος για τον από κοινού διορισμό Διαμεσολαβητή. Εάν σε οποιαδήποτε περίπτωση τα μέρη δεν συμφωνούν ομόφωνα ως προς το πρόσωπο του Διαμεσολαβητή που θα διοριστεί, θα μπορούν να αποταθούν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ως την αρμόδια αρχή για θέματα Διαμεσολάβησης στην Κύπρο, το οποίο θα διορίζει το Διαμεσολαβητή¹²⁴. Ο Διαμεσολαβητής θα είναι ελεύθερος να συμφωνήσει με τα μέρη την αμοιβή του.

Με την ολοκλήρωση του διορισμού του Διαμεσολαβητή, αυτός επικοινωνεί με καθένα από τα μέρη ξεχωριστά για τον ορισμό του χρόνου και του τόπου διεξαγωγής της Υποχρεωτικής

¹²³ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 3 (2)

¹²⁴ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 7 (1)

Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης. Ο χρόνος και ο τόπος διεξαγωγής της διαδικασίας γνωστοποιείται στα μέρη εγγράφως, τουλάχιστον 5 εργάσιμες μέρες προηγουμένως, ενώ σε καμία περίπτωση η διαδικασία δεν δύναται να διεξάγεται πέραν των 20 ημερών από την ημερομηνία διορισμού του Διαμεσολαβητή¹²⁵.

Κατά τη διεξαγωγή της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, θα εφαρμόζονται οι αρχές που διέπουν το θεσμό της Διαμεσολάβησης και ειδικά η αρχή της εμπιστευτικότητας. Τόσο τα μέρη, όσο και ο Διαμεσολαβητής δεν θα είναι σε θέση να αναφέρουν ή να χρησιμοποιήσουν οποιεσδήποτε πληροφορίες κοινοποιηθούν κατά τη διαδικασία αυτή, στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας σε περίπτωση που τα μέρη επιλέξουν αυτή την οδό¹²⁶. Ως έχει αναφερθεί ανωτέρω, η διαδικασία αυτή θα έχει ως πρώτιστο σκοπό την αποτελεσματική ενημέρωση των μερών για τη λήψη κατάλληλα ενημερωμένης απόφασης για τον επιθυμητό τρόπο επίλυσης της διαφοράς τους.

Με το πέρας της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, ο Διαμεσολαβητής θα συντάσσει πρακτικό προς επιβεβαίωση τούτου, το οποίο θα υπογράφεται από τον ίδιο και τα μέρη. Εφόσον τα μέρη συμφωνήσουν να υπαγάγουν τη διαφορά στο θεσμό της Διαμεσολάβησης, ο Διαμεσολαβητής θα συντάσσει σχετικό συμφωνητικό υπαγωγής¹²⁷.

Σε περίπτωση που τα μέρη κρίνουν ότι η Διαμεσολάβηση δεν δύναται να οδηγήσει στην επίλυση της διαφοράς, μπορούν εάν το επιθυμούν, να προσφύγουν σε ένδικα μέσα. Για το σκοπό αυτό, τα μέρη θα πρέπει να προσκομίσουν αντίγραφο του πρακτικού ολοκλήρωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης μαζί με την καταχώρηση της αγωγής στο δικαστήριο, αφού εν την απουσία του εγγράφου αυτού η αγωγή θα απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Εμπνευσμένος από τον Ιταλικό Νόμο 28/2010, ο γράφων εισηγείται την χορήγηση φορολογικών κινήτρων για την περαιτέρω προώθηση της επιλογής της Διαμεσολάβησης για επίλυση διαφορών¹²⁸. Σύμφωνα με το νέο νόμο, τα μέρη θα μπορούν να επωφεληθούν φορολογικών εκπτώσεων ισόποσων με την αμοιβή του Διαμεσολαβητή και το κόστος ολοκλήρωσης της Διαμεσολάβησης. Σε συνάρτηση με το χαμηλότερο κόστος που συνεπάγεται με την επίλυση διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης, η προτεινόμενη φοροαπαλλαγή θα

¹²⁵ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρα 7 (2) και 7 (3)

¹²⁶ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 7 (3)

¹²⁷ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 7 (7)

¹²⁸ Ιταλικός Νόμος 28/2010, Άρθρο 20

μειώσει το καθαρό κόστος (net cost) επίλυσης διαφορών περαιτέρω, καθιστώντας τη Διαμεσολάβηση πιο ελκυστική ως μέθοδο επίλυσης διαφορών.

Επιπρόσθετα από τα ανωτέρω, ο γράφων εισηγείται τη λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση με την υποχρέωση συμμετοχής στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβηση και την αποφυγή της συστηματικής εξαίρεσης (opting out) από το θεσμό της Διαμεσολάβησης. Σε περίπτωση που εναγόμενος σε αγωγή δεν έχει παρευρεθεί στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αγωγής θα δύναται να επιβάλει πρόστιμο για την έλλειψη συμμόρφωσης με τις πρόνοιες του νέου νόμου. Για να είναι αποτελεσματικό, το πρόστιμο αυτό θα πρέπει να τεθεί σε τέτοιο ποσό ούτως ώστε να επενεργεί αποτρεπτικά για τη μη συμμόρφωση με την υποχρέωση ολοκλήρωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης.

Σε περίπτωση που μέρος επιλέξει να εγκαταλείψει την προσπάθεια επίλυσης της διαφοράς μέσω Διαμεσολάβησης, θα απαιτείται να αιτιολογήσει και να τεκμηριώσει την απόφαση του αυτή στο δικαστήριο, κατά τα αρχικά στάδια της δικαστικής διαδικασίας. Εφόσον αυτή είναι αδικαιολόγητη, η στάση του μέρους που επέλεξε να μην υπαγάγει τη διαφορά στη Διαμεσολάβηση θα λαμβάνεται υπόψη κατά την έκδοση απόφασης στην εν λόγω αγωγή.

Τέλος, εφόσον το δικαστήριο είναι της άποψης ότι μια διαφορά θα μπορούσε εύκολα να επιλυθεί χωρίς δικαστική παρέμβαση, θα δύναται να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστική διαμεσολάβηση, πριν την ακρόαση της αγωγής. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, τα μέρη θα υποχρεούνται να καταβάλουν ουσιαστική προσπάθεια για την επίλυση της διαφοράς, αυξάνοντας την πιθανότητα εξεύρεσης κοινώς αποδεκτής λύσης.

Εξασφάλιση Δικαστικών Διαταγμάτων για Ενδιάμεση Θεραπεία

Για την προστασία των δικαιωμάτων των μερών, διευκρινίζεται ότι ο νέος νόμος θα επιτρέπει στα μέρη να προσφύγουν στο δικαστήριο για να εξασφαλίσουν προστακτικά ή απαγορευτικά διατάγματα για ενδιάμεση θεραπεία. Όπου η διαφορά έχει το χαρακτήρα του κατεπείγοντος ή ενέχει τον κίνδυνο για ανεπανόρθωτη ζημία προς τα δικαιώματα των μερών, αυτά θα μπορούν να προσφύγουν στο δικαστήριο χωρίς να απαιτείται να έχουν προηγουμένως ολοκληρώσει την Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης¹²⁹. Εφόσον ένα μέρος αποδείξει ότι συντρέχουν σοβαροί λόγοι και πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, το δικαστήριο θα δύναται να εκδώσει προστακτικό ή απαγορευτικό διάταγμα για τη διασφάλιση της δυνατότητας ικανοποίησης της απαίτησης του προσφεύγοντος μέρους. Αντίστοιχα με τις

¹²⁹ Ελληνικός Νόμος 4640/2019, Άρθρο 4 (3)

περιπτώσεις όπου το δικαστήριο εκδίδει ενδιάμεσο διάταγμα στο πλαίσιο αγωγής, ένα μέρος θα μπορεί για παράδειγμα να εξασφαλίσει δικαστικό διάταγμα που να απαγορεύει στο άλλο να αποξενώσει περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της διαφωνίας.

Ο γράφων υποβάλλει ότι η δυνατότητα έκδοσης δικαστικών διαταγμάτων για ενδιάμεση θεραπεία χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη καταχώρηση αγωγής (standalone injunctions), βασίζεται στο Άρθρο 32 του Περί Δικαστηρίων Νόμου του 1960 (14/1960). Το Άρθρο αυτό προνοεί ότι το δικαστήριο «έχει δικαιοδοσία να ακούει και να αποφασίζει πρωτόδικα αναφορικά με κάθε αίτηση για ενδιάμεση θεραπεία σε οποιονδήποτε χρόνο, περιλαμβανομένου του χρόνου πριν από την καταχώριση απαίτησης ή μετά την έκδοση απόφασης, σε σχέση με δικαστική ή διαιτητική διαδικασία η οποία πραγματοποιήθηκε, πραγματοποιείται ή θα πραγματοποιηθεί εντός ή εκτός δικαιοδοσίας»¹³⁰ (οι υπογραμμίσεις του γράφοντος).

Ανεξάρτητα από την πιο πάνω νομοθετική πρόνοια, οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας προνοούν ότι «[ό]ταν χορηγεί ενδιάμεση θεραπεία πριν από την έναρξη δικαστικής διαδικασίας, το δικαστήριο δίδει οδηγίες για την καταχώριση απαίτησης»¹³¹. Περαιτέρω, ο Κανονισμός 25 (4) προνοεί ότι αίτηση για ενδιάμεση θεραπεία μπορεί να υποβληθεί μόνο όταν η θεραπεία ζητείται σε σχέση με δικαστική διαδικασία «η οποία πραγματοποιείται ή θα πραγματοποιηθεί εκτός δικαιοδοσίας» ή εφόσον αφορά την έκδοση διατάγματος αποκάλυψης ή επιθεώρησης πριν από την έναρξη απαίτησης. Σύμφωνα με τους κανονισμούς αυτούς, στο πλαίσιο έκδοσης διατάγματος για ενδιάμεση θεραπεία, το δικαστήριο υποχρεούται να διατάξει την καταχώριση σχετικής απαίτησης, ή σε περίπτωση που δεν υπάρχει απαίτηση, η δυνατότητα του δικαστηρίου να εκδώσει διάταγμα περιορίζεται σε διαδικασίες που λαμβάνουν ή θα λάβουν χώρα εκτός Κύπρου, ή αναφορικά με αποκάλυψη ή επιθεώρηση μόνο.

Ο γράφων επισημαίνει ότι η δυνατότητα έκδοσης ανεξάρτητων διαταγμάτων (χωρίς δηλαδή την προηγούμενη καταχώριση αγωγής) είναι απαραίτητη στο να καταστούν οι μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών ικανές να προστατεύσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των μερών, χωρίς να απαιτείται η έγερση αγωγής για το σκοπό αυτό. Η επιβολή τέτοιας απαίτησης θα κατέρριπτε κάθε προσπάθεια που καταβάλλεται για την προώθηση της επίλυσης διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης και/ή άλλων μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών.

Όπως αναγνώρισε το Privy Council του Ηνωμένου Βασιλείου στην απόφαση *Broad Idea*, δεν συντρέχει κανένας λόγος για το συσχετισμό της έκδοσης απαγορευτικού διατάγματος με την

¹³⁰ Ο Περί Δικαστηρίων Νόμος 1960, Άρθρο 32 (A1)

¹³¹ Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας, Κανονισμός 25 (2) (3)

ύπαρξη αγωγής¹³². Ούτως ή άλλως, όπως επισήμανε το Privy Council, απαγορευτικό διάταγμα δύναται να εκδοθεί μετά την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, γεγονός που ενισχύει περαιτέρω την αντίληψη ότι η έκδοση αυτής της κατηγορίας διαταγμάτων είναι ανεξάρτητη από την καταχώρηση αγωγής.

Ως εκ τούτου, ο γράφων υποβάλλει ότι οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας πρέπει να τροποποιηθούν με τρόπο που να επιτρέπουν, εφόσον πληρούνται οι εκ του νόμου επιβαλλόμενες προϋποθέσεις, την έκδοση δικαστικών διαταγμάτων για ενδιάμεση θεραπεία για οποιεσδήποτε διαφορές, χωρίς να απαιτείται η εκ των προτέρων ή να επιβάλλεται η εκ των υστέρων έγερση σχετικής αγωγής.

4.2. Εκτελεστότητα των Συμφωνιών Διαμεσολάβησης

Έχοντας αναφέρει τη διαδικασία για την εκτέλεση συμφωνίας Διαμεσολάβησης πιο πάνω, ο γράφων υποβάλλει ότι το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο ενέχει τον κίνδυνο ανικανότητας υποβολής της απαιτούμενης αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο, λόγω απλών τυπικοτήτων.

Τόσο στο Άρθρο 32 (1) του Νόμου του 2012, όσο και στο Μέρος 45 (63) (1) των Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας το οποίο παρέχει το μηχανισμό για την ενάσκηση του δικαιώματος, διευκρινίζεται ότι η αίτηση στο δικαστήριο για σκοπούς εκτέλεσης συμφωνίας Διαμεσολάβησης πρέπει να υποβάλλεται από όλα τα μέρη από κοινού, ή από ένα από αυτά με τη ρητή συγκατάθεση των υπολοίπων μερών. Εναλλακτικά, σύμφωνα με το ίδιο Άρθρο, ένα μέρος μπορεί από μόνο του να υποβάλει αίτηση για εκτέλεση συμφωνίας Διαμεσολάβησης, νοουμένου ότι τα υπόλοιπα μέρη έχουν παράσχει τη ρητή τους συγκατάθεση ως προς τούτο στο πλαίσιο της ίδιας της συμφωνίας Διαμεσολάβησης.

Σύμφωνα με τις πιο πάνω νομοθετικές πρόνοιες, αν κατά το χρόνο σύνταξης της δε γίνει ρητή πρόνοια στη συμφωνία Διαμεσολάβησης για το επί μέρους δικαίωμα των μερών να προσφύγουν στο δικαστήριο για την εκτέλεση της συμφωνίας, θα απαιτείται η εξασφάλιση της συγκατάθεσης όλων των μερών. Στην περίπτωση αυτή, συνεπώς, η υποβολή της απαιτούμενης αίτησης για λήψη μέτρων για την εκτέλεση της συμφωνίας Διαμεσολάβησης, θα βασίζεται και θα εξαρτάται στην παραχώρηση της συγκατάθεσης του μέρους που δε συμμορφώνεται με τους όρους της συμφωνίας.

Εφόσον ένα μέρος δε συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί και που το ίδιο έχει αναλάβει με την υπογραφή της συμφωνίας Διαμεσολάβησης (αναγκάζοντας συνεπώς

---

¹³² Broad Idea International Ltd v Convoy Collateral Ltd/Convoy Collateral Ltd v Cho Kwai Chee [2021] UKPC 24, Παράγραφοι 90-91

τον αντισυμβαλλόμενο να λάβει δικαστικά μέτρα για την εκτέλεσή της), μπορεί εύλογα να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το μέρος που δε συμμορφώνεται πιθανόν να μην παραχωρεί εκ των υστέρων τη συγκατάθεση του για την υποβολή της απαιτούμενης αίτησης στο δικαστήριο για την εκτέλεση της συμφωνίας.

Στη βάση των ανωτέρω, είναι η θέση του γράφοντος ότι, ενώ οι πιο πάνω νομοθετικές ρυθμίσεις εξασφαλίζουν εκ πρώτης όψεως τη δυνατότητα εκτέλεσης συμφωνίας Διαμεσολάβησης, τόσο ο Νόμος 159(Ι)/2012 όσο και οι Κανονισμοί Πολιτικής Δικονομίας πρέπει να τροποποιηθούν. Υποστηρίζεται ότι ο νέος νόμος θα πρέπει να δίδει στο κάθε μέρος συμφωνίας Διαμεσολάβησης ανεξάρτητα, τη δυνατότητα να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο για τη λήψη μέτρων για την εκτέλεση της συμφωνίας, χωρίς να απαιτείται η συγκατάθεση των υπολοίπων μερών. Η εκτέλεση της συμφωνίας Διαμεσολάβησης, συνεπώς, θα μπορεί να εκτελεστεί στο πλαίσιο του δικαίου των συμβάσεων.

Εν κατακλείδι, σημειώνεται ότι κατά την διεξαγωγή της πιο πάνω διαδικασίας, ήτοι την προσφυγή στο δικαστικό σύστημα για την εκτέλεση συμφωνιών Διαμεσολάβησης, θα πρέπει να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση και τη διατήρηση της εμπιστευτικής φύσης που χαρακτηρίζει τις μορφές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών.

4.3. Αποτελέσματα της Διαμεσολάβησης στο Χρόνο Παραγραφής Δικαιώματος

Ο Κωνσταντίνος Καλαβρός σημειώνει ότι, για να διασφαλιστεί ότι το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη δεν θα επηρεαστεί, ο νέος νόμος θα πρέπει να προνοεί την παύση του χρόνου παραγραφής του αγώγιμου δικαιώματος κατά το χρόνο ολοκλήρωσης της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης, καθώς και της Διαμεσολάβησης, σε περίπτωση που τα μέρη επιλέξουν τη μέθοδο αυτή¹³³.

Ο γράφων υιοθετεί τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

«Οι προσφυγή σε μηχανισμούς ADR είναι σε θέση να επηρεάσει το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη στο μετρό που δεν παύουν να τρέχουν οι προθεσμίες παραγραφής για την προσφυγή στα δικαστήρια.»¹³⁴

Όπως έχει λεχθεί ανωτέρω, στόχος της θέσπισης του νέου νόμου είναι η προώθηση των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφοράς. Τα μέρη θα πρέπει να μπορούν να επιλέξουν την

¹³³ Κωνσταντίνος Φ. Καλαβρός, 'β. Αποτελέσματα της διαμεσολάβησης στην παραγραφή και τις αποσβεστικές προθεσμίες', σε: Πολιτική Δικονομία, (4η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2016), 29

¹³⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002] 29

προσφυγή στη Διαμεσολάβηση ελεύθερα, χωρίς αυτά να επηρεάζονται από το χρονικό πλαίσιο παραγραφής του αγώγιμου δικαιώματος. Συνεπώς, ο νέος νόμος θα πρέπει να προνοεί για την παύση της προθεσμίας παραγραφής (όπως αυτή ορίζεται στον Περί Παραγραφής Αγώγιμων Δικαιωμάτων Νόμο του 2012) με την έναρξη της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης και την συνέχιση της με το τέλος της διαδικασίας, ή με την ολοκλήρωση της Διαμεσολάβησης χωρίς επίτευξη συμφωνίας (εφόσον τα μέρη επιλέξουν να υπαγάγουν τη διαφορά τους στο θεσμό)¹³⁵.

Για αποφυγή κατάχρησης της πρόνοιας που επιτρέπει την παύση της προθεσμίας παραγραφής, σημειώνεται ότι ο νέος νόμος θα επιβάλλει όπως σε περίπτωση καταχώρησης αγωγής που εκ πρώτης όψεως εκπίπτει της προθεσμίας παραγραφής, τα μέρη *«θα πρέπει να προσκομίσουν αποδείξεις ότι προσέφυγαν πράγματι σε διαδικασία [Διαμεσολάβησης]»* εντός προκαθορισμένου χρονικού πλαισίου από την επέλευση της βάσης της αγωγής¹³⁶.

---

¹³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου, [2002] 29

¹³⁶ *ibid*

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας ο γράφων πραγματεύτηκε το φαινόμενο των αδικαιολόγητων καθυστερήσεων που σημειώνονται στην εκδίκαση υποθέσεων ενώπιον των Κυπριακών Δικαστηρίων και έγινε προσπάθεια ανάλυσης των πιθανών λόγων για τις καθυστερήσεις αυτές. Παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την οποία διαφάνηκε η σημαντική διαφορά στο χρόνο εκδίκασης υποθέσεων στην Κύπρο σε σύγκριση με τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη, το ποσοστό επίλυσης υποθέσεων καθώς και το χρηματικό ποσό που αφιερώνεται από το κάθε Κράτος Μέλος για το δικαστικό σύστημα. Υπενθυμίζεται ότι η Κύπρος, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατέθηκαν, κατέχει συστηματικά μια από τις χαμηλότερες σε κατάταξη θέσεις από όλα τα Κράτη Μέλη.

Όπως έχει συζητηθεί, ο εκτεταμένος χρόνος που απαιτείται για την εκδίκαση υποθέσεων στην Κύπρο καθιστά παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, δικαίωμα το οποίο προστατεύεται από το Άρθρο 6 (1) της ΕΣΔΑ.

Για την αντιμετώπιση του μεγάλου χρόνου εκδίκασης υποθέσεων που έχουν αποτελέσει το λόγο καταδίκης της Κυπριακής Δημοκρατίας από το ΕΔΑΔ, ο γράφων προέβαλε την πρόταση για την εισαγωγή υποχρέωσης προσφυγής στη Διαμεσολάβηση για την προσπάθεια επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών, πριν τη λήψη ένδικων μέσων. Ο γράφων, αναλύοντας τους θεσμούς της Διαμεσολάβησης και της Διαιτησίας, σημείωσε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα επίλυσης διαφορών μέσω αυτών των μορφών Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, με έμφαση στο χαμηλό κόστος που συνεπάγεται και την ευκολία εφαρμογής της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης (σε αντίθεση με άλλες προτάσεις που έχουν υποβληθεί για τη μείωση των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα).

Στη συνέχεια, ο γράφων προέβη σε ανασκόπηση του νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με την Διαμεσολάβηση στην Ιταλία και την Ελλάδα, ως τα μόνα Κράτη Μέλη που, στο παρόν στάδιο, έχουν καταστήσει την προσφυγή στο θεσμό της Διαμεσολάβησης υποχρεωτική. Ο γράφων επεξήγησε, κάνοντας αναφορά σε έρευνα που διεξήχθη, ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την αύξηση του αριθμού Διαμεσολαβήσεων στην Κύπρο για σκοπούς εκπλήρωσης του πρωταρχικού στόχου της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ, αποτελεί η υιοθέτηση μοντέλου Διαμεσολάβησης opt-out. Με την τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, τα μέρη θα υποχρεούνται να παραστούν σε Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία Διαμεσολάβησης μέσω της οποίας θα μπορούν να αντιληφθούν το μέγεθος των πλεονεκτημάτων επίλυσης

διαφορών μέσω της Διαμεσολάβησης και να στραφούν στο θεσμό αυτό για την επίλυση της διαφοράς τους.

Τέλος, ο γράφων παρουσίασε τις βασικές τροποποιήσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του νέου μοντέλου προσέγγισης του θεσμού της Διαμεσολάβησης και επεξήγησε τους λόγους για τους οποίους αυτές οι τροποποιήσεις είναι απαραίτητες.

Ο γράφων δράττεται εκ νέου της ευκαιρίας για να τονίσει την ανάγκη για αναθεώρηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση των ανεπίτρεπτων καθυστερήσεων στην απονομή δικαιοσύνης στην Κύπρο. Όπως έχει επιχειρηματολογηθεί πολλάκις, η πρόωση του θεσμού της Διαμεσολάβησης με την εισαγωγή της διαδικασίας της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης αποτελεί την καταλληλότερη λύση για την μείωση των καθυστερήσεων στο Κυπριακό Δικαστικό Σύστημα.

11

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία**

1. Ερωτοκρίτου Γ, *Έκθεση Ανωτάτου Δικαστηρίου για τις Λειτουργικές Ανάγκες των Δικαστηρίων και για Άλλα Συναφή Θέματα*, Ανώτατο Δικαστήριο, 1 Ιουνίου 2016
2. Καλαβρός Κ.Φ., *β. Αποτελέσματα της διαμεσολάβησης στην παραγραφή και τις αποσβεστικές προθεσμίες*, σε: Πολιτική Δικονομία, (4η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2016)
3. Πλεύρη Α, *1. Η δεκτικότητα υπαγωγής διαφορών σε διαιτησία στο Κυπριακό και Αγγλικό Δίκαιο*, σε: Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022), τόμ. 1, 2022
4. Χρυσομάλλης Μ, *‘Πρόλογος’*, επιμ. Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η Αρχή του Κράτους Δικαίου στην Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μελέτες* (Νομική Βιβλιοθήκη 2018)
5. Χρυσομάλλης Μ, *‘Το Κράτος Δικαίου ως αξία/αρχή που είναι κοινή στα Κράτη-μέλη της ΕΕ’*, επιμ. Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η Αρχή του Κράτους Δικαίου στην Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μελέτες* (Νομική Βιβλιοθήκη 2018)

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράσινη Βίβλος για Εναλλακτικούς Τρόπους Επίλυσης Διαφορών Αστικού και Εμπορικού Δικαίου (2002)
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, *Περαιτέρω ενδυνάμωση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης*, Τρέχουσα κατάσταση και πιθανά επόμενα βήματα, 3/04/2019
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *‘Πίνακας Αποτελεσμάτων της ΕΕ στον Τομέα της Δικαιοσύνης’*, 08/06/2023 <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_el>
4. Structural Reform Support Service (SRSS) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Functional Review of the Courts System of Cyprus; Technical Assistance Project* (2008) <https://www.cyprusbarassociation.org/files/publications/Functional_Review_of_Courts_System_of_Cyprus_IPA_Ireland_-_Final_Report.pdf>

5. Oxford Dictionary of Law, Oxford University Press (8^η Έκδοση, 2015)
6. Μειδάνης X, *Greece: Mediation Going Compulsory. The Sequel*, Kluwer Mediation Blog, 12/10/2018 <<https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2018/10/12/greece-mediation-going-compulsory-sequel/>>
7. Πλεύρη A, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, The Cyprus Review (2018)
8. Πλεύρη A, 'Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?' (2021) 7 Yearbook on International Arbitration
9. Πλεύρη A, *Mandatory Initial Mediation Session in the Legal Order of Greece: A Step Forward for a Balanced Relationship between Mediation and Judicial Proceedings?* (2021) 7 YB on Int'l Arb, 215 <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ybinar7&collection=journals&id=209&startid=&endid=222> >
10. Πλεύρη A, '5. *Alternative Dispute Resolution (ADR) & Online Dispute Resolution (ODR) for EU Consumers: The European and Cypriot Framework*', σε: Μελέτες Αστικού Δικονομικού Δικαίου Διαιτησίας & Διαμεσολάβησης (2008-2022), (Τόμος 1, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2022)
11. De Palo G κ.α., '*Rebooting*' the Mediation Directive: Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU (Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014) <[europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET\(2014\)493042_EN.pdf](http://europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf)>
12. De Palo G, Canessa R, 'New Trends for ADR in the European Union', επιμ. Pablo Cortes, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution* (Oxford University Press, 2016)
13. De Palo G, *A Ten-Year-Long EU Mediation Paradox – When an EU Directive Needs To Be More ... Directive* (Νοέμβριος 2018) <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI\(2018\)608847_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI(2018)608847_EN.pdf)>

14. Gavrilu C.A., *How long is your average Mediation?* (Kluwer Mediation Blog, 14 Ιουνίου 2017) <<https://mediationblog.kluwerarbitration.com/2017/06/14/long-average-mediation/>>
15. Jackson Lord Justice, *The Role of Alternative Dispute Resolution in Furthering the Aims of the Civil Litigation Costs Review* (08/03/2012) <<https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/Speeches/lj-jackson-speech-eleventh-lecture-implementation-programme.pdf>>
16. Johnson E.J., Goldstein D, *Do Defaults Save Lives?* (21/11/2003) <https://www.academia.edu/5104501/Save_default_save_life>
17. Matteucci G, *Mediation and judiciary in Italy 2019*, Asia Pacific Mediation Journal (2019) <<https://www.gemme-mediation.eu/wp-content/uploads/2019/10/ADR-Matteucci-2019.07.31-Mediation-and-judiciary-in-Italy-2019.pdf>>
18. Rewald R, *‘Mediation in Europe: The Most Misunderstood Method of Alternative Dispute Resolution’*, στο “Weil World Arbitration Report” (Weil, Gotshal & Manges LLP 2014)
19. Sandrelli A, *Understanding Justice, an enquiry into interpreting in civil justice and mediation*, επιμ. Brooke Townsley (Middlesex University, 2016) 141
20. Schroeder W, ‘The Rule of Law as a Value in the Sense of Article 2 TEU: What does it Mean and Imply?’, επιμ. von Bogdandy, A., Bogdanowicz, P., Canor, I., Grabenwarter, C., Taborowski, M., Schmidt, M., *Defending Checks and Balances in EU Member States* (Τόμος 298, Springer, Βερολίνο, 2021)
21. Spencer D, Brogan M, *Mediation Law and Practice* (Cambridge University Press, 2007)
22. Taborowski, M., Schmidt, M., *Defending Checks and Balances in EU Member States* (Τόμος 298 Springer, Βερολίνο, 2021)

Νομοθεσία

Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

1. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
2. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

4. Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
5. Συνθήκη Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας του 2003
6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Οδηγία 2008/52/ΕΚ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (2008)
7. Οδηγία 2013/11/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Εναλλακτική Επίλυση Καταναλωτικών Διαφορών
8. Κανονισμός (ΕΕ) Αρ. 524/2013 για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών

Κυπριακή Νομοθεσία

1. Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας
2. Ο Περί Διαιτησίας Νόμος (Κεφ. 4)
3. Ο Περί Δικαστηρίων Νόμος του 1960 (14/1960)
4. Ο Περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμος του 1987 (101/1987)
5. Ο Περί Αποτελεσματικών Θεραπειών για Παραβίαση του Δικαιώματος σε Διάγνωση Αστικών Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων σε Εύλογο Χρόνο Νόμος του 2010 (2(I)/2010)
6. Ο Περί της Σύστασης και Λειτουργίας του Ενιαίου Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσεως Νόμος του 2010 (84(I)/2010)
7. Ο Περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Νόμος του 2012 (159(I)/2012)
8. Οι Περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών του 2023

Ιταλική Νομοθεσία

1. Νόμος 580/1993
2. Διάταγμα Αρ. 28/2010
3. Νομοθετικό Διάταγμα 69/21 (Decreto del Fare), Ιούνιος 2013
4. Νόμος 98/ 9, Αύγουστος 2013

Ελληνική Νομοθεσία

1. Νόμος 3898/2010
2. Νόμος 4512/2018
3. Νόμος 4640/2019

Νομολογία

1. Απόφαση του ΔΕΕ (Τέταρτο Τμήμα) στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις *Rosalba Alassini v Telecom Italia SpA* (C-317/08), *Filomena Califano v Wind SpA* (C-318/08), *Lucia Anna Giorgia Iacono v Telecom Italia SpA* (C-319/08) και *Multiservice Srl v Telecom Italia SpA* (C-320/08), 18/03/2010.
2. CASE OF ALTIUS INSURANCE LTD v CYPRUS, Αίτηση Αρ. 41151/20, ΕΔΑΔ (τρίτο τμήμα)
3. Τσιμεντοποιία Βασιλικού κατά Αρχής Λιμένων Κύπρου (2001) 1 ΑΑΔ 23
4. Broad Idea International Ltd v Convoy Collateral Ltd/Convoy Collateral Ltd v Cho Kwai Chee [2021] UKPC 24

Άλλες Πηγές

1. ‘A Convention to protect your rights and liberties’, (Συμβούλιο της Ευρώπης) <<https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention>>
2. Yasmína Yakimova, ‘Modernised out-of-court consumer redress rules adopted by Parliament’ (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13 Μαρτίου 2024) <<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19019/modernised-out-of-court-consumer-redress-rules-adopted-by-parliament>> Πρόσβαση στις 04/05/2024
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ‘Αναθεώρηση της οδηγίας για την εναλλακτική επίλυση των καταναλωτικών διαφορών (οδηγία ΕΕΚΔ)’ <https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint/alternative-dispute-resolution-consumers_el#ref-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-

%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B> Πρόσβαση στις 04/05/2024

4. Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ‘Δημόσια Διαβούλευση 1) Νομοσχέδιο με τίτλο: «Ο περί Ορισμένων Θεμάτων Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές (Τροποποιητικός) Νόμος του 2023», και 2) Κανονισμοί με τίτλο: «Οι περί Διαμεσολάβησης σε Αστικές Διαφορές Κανονισμοί του 2023»’ <https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/all/96454F41D5D5568DC2258956003A3563?opendocument&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1Y9uofxDd_gU8KBCTOUHrWy4LJ4YBnsysweq4-DrlAPd6oJbOSZdaVSiU_aem_AW_1_1jdTWsXZ6BvQJz7MIZcKF0SOIcIvxzK_tp1IGvTCXpRdh5hipRrYqaIimblfe9VlxEC4P7N6wNctMbcQxF>
5. Ανακοίνωση του ΠΔΣ για τα στατιστικά αποτελέσματα που καταγράφονται στην έκθεση «The 2023 EU Justice Scoreboard» για τη δικαιοσύνη στην ΕΕ <<https://www.cyprusbarassociation.org/index.php/el/news/34348-anakoinose-tou-pds-gia-ta-statistika-apotelesmata-pou-katagraphontai-sten-ekthese-the-2023-eu-justice-scoreboard-gia-te-dikaiosyne-sten-ee>>
6. Συνέντευξη Πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, κ. Ιωάνη Νικολάου, στο περιοδικό ΕΥΡΩΚΕΡΔΟΣ <<https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/All/EBBA62947DEDBAE3C225850D002E4058?OpenDocument>>
7. Υπόθεση «Ισραηλινών πορτοκαλιών» (Διαμεσολάβηση, 27 Νοεμβρίου 2014) <<https://www.diamesolavisi.gov.gr/nea/yprothesi-israilinon-portokalion>>